WW2/1/78

$160.00

St. Augostine Rule in Dutch
Written in the Netherlands XVI cent
by a group of nuns, named on f. 118
Provenant de la Grande
Bibliotheque

37

Dit Boexken is in die Bexeminghe
van Stirtex ouma van Essen ouloo
Lonighe oelre hiex vischre Se Liche

1623 den 22 ianuarius

S Margharete vāde Spirghi

Hier beghint die bedieding vander ſinne
Dese/ van ſinte Augustine regule.
na ghesaruē ghebode ſijn ghelyc-
te regule. om dz ons ommito hē
belijſt Wert een forme reths leuēs. Wāt d
ome heet ſijn regule dat ſij recht regeert oft
leert. Tū dat Wij regule noemē dz heetē die
grieckſche canō. Tū die ghene die nūē doctē
ghesetē ſijn rechtelijc ēn apoſtelijc leuē nadē
regulē der heyleghē vadrē. ſijn in grieckſcher
ſpraken canōcken oft regulieris ghheheetē ende
die ſetmē. Dit ſijn die dinghe die Wij ghe
bieden te houdene. v die nūē doctore ghesetē
ſijn. Daer ōme leeſtmē ōs die godlijke ghe
boden op dz Wij ſelen verſtāe ēn mette
Werkē volbringhe. Wāt eeſt datmēſe
verſtaet ēn niet en volbrinct. ſoe eeſt
te beanxtene die ſentenac ons heerē die

ſert. Die knecht die wet cñ uet en doet &
wille ſijs heren ſal vele ſlaghē en wondē lidē
en d' aſ ſert die apoſtel. Maer die die eerwe
hoꝛē ſelē ghyeredstuerdicht werdē. maer
dieſe dē Paer ōne lact & horē die heile
ghe ghebodē one goedertieres here. en
ghedachtich weſe die te doene. Want
alſoe ſ iacop ſeit. Doe wie derſiet die
eerwe der volmaecter· vrihеit. en daer in
bluet. niet een verſuemē de hoꝛere. ma'
een volhoꝛder ghere des wercs. die ſal oec
mits ſine werkē ſalich werdē. En dat
eeſt dz ons hée ſ in der euāgelie. Salich
ſijn ſi die dat woꝛt godes hoꝛē en dat be
warē. Daer om ſelē wy die mē cloeſte
re ghheſet ſijn. oetmoedelijc: merckē die
dinghē dienē ons ghebiet. Honderlin
ſalmē houdē den bant der ſinnen op d:

ghy ens wille syt te gaedr woenēde my
den huysen. ēn dat v herte sy een ziele
m godē. wāt ghy daer om vergadert
syt m een. Die eerste vmanighe weert
ens ghedāc van eenheyt des wille ēn een
drachtich derzeedē. ēn vā sellker eendracht
die m godē si wāt eendrachtich nut prac
de te doene es pract. maer eendrachtich
nut ghoede te doene m rechtuidich te volge
ghene m godē te dienēne es goet. ēnde
dat erst dae wy om m een vergaedert
syn op dat wy alle een ghherst ēn een zie
le hebbē selē mdē dienste godes ēn daer
om ghzebiet hy dat wy m eenē wille
mdē huysse sele leue. ēn dat ons sy een
herte ēn ēē ziele m godē. wāt alsoe wy
lichamelic syn vergaedert m een. also
eest behoerlyck dz wy ghherstelyck te

gaedr Woenē. Wāt dat Wy in eenē huyse
te gaedr sijn en hulpt niet. eest dat ōē sart
menegh̄an dr Wille. Wāt god aendīet meer
ēhent des Wille dā dr stedē. Dict Wy soyn
nieen huys bele nēsehē ond scheedē zielē
onder scheedt hte onderzeedē. Dit dit sal wy
ēn bgaedrē. een meynīghe een nūne m
god. Hier om sele wy daer nu bau eendr
zielē sijn en bā eenē Wille dat Wy gode die
nē. dz Wy hē nūnen bā al onser hten. bā
al onser zielē. en onsen naestē gh̄elijc: ōs
selue Wāt die duecht dr eendracht ert
es ons noot. en die mach nē aldus hebbē.
Erst dat ēē broedr die nettē andrē wont
nt doest hē begint te berouene sijs eyghēs
Wille en onsē here te bolghene die sint. Je
en bau niet aemē te doene nūnē Wille. ēt
tot eender andr steden. bat niet alsoe id:

Wille. mar alſoe du Wils. Dat es dat
aldr beſte dz ēdrachtich macet. dat dz
de peſtilencie. niet ſmē Wille. mar des
anders pijnt te doene m goedē dinghē
dz es de groet tecke der ootmoedicheit
ēn daer vut comt ghehoorſaeh. ēn daer
vut Waſt mīne. vrede. rechtuerdich ēn and
duechdē. Mar dat es dat ic Wille doen mi
nē Wille en dese dn smē. soe Werdē ghe
delijcheit. soe comē kuūghe. tozē en tWijſt
dat sij de Werkē des bleeſchs. En alsoe de
apoſtel ſ. De alsellē dinghē doē en selē
dat rike der hemelē niet besittē eſt verai
ghē Doemeghē sij m bgaedarnighe bhart
m harē smē. Wijs m harē oeghē. Dese
beſeerme alīz redne datse begrepē heb
be m harē smē. ēn en pmē hē dn andz
met te bolghene. Mar dē andrē tot hē te trec

kene. ẽñ sienſe datmẽ hẽn; en volgt/
sij Werdẽ te hãt beroert/ eñ verstoert
die adere. dijsell:ẽ pleghẽ ongehoor
sã te sine den ghebodn der enckers. ẽñ
dat ghebreck: dr ongehoersãh eñ dr
onlytsamheit regneert seer in hẽ. Dese
en sij niet bequame dr eendrachticheit
Wãt sij sij nae die Woerdẽ ds apostels.
bidelt in hare ~~Woerdẽ~~ ghedachtẽ. ẽñ
haer dwase hte es verdonckert. ẽñ al
segghense dat sij wijs sij. si sij dwaes ẽñ
Woerdẽ. Wãt houerdie es een groote
donckerheit ds herte. ẽñ dr es ẽ dwa
se Wijsh dat hẽ ẽ mẽsche Wilt voersetẽ
tẽ bonẽ dẽ andrẽ teghẽ die Wellẽ die sel
ne apostel spreect. Doe Wie ondr d Wijs
schijft. die pine hẽ dwaes te Werdẽ. op d:
hij Wijs Werde. Wãt Wijsh dr Werelt

es dvgaesheit voer godt. ñ dats grieten
wyssh voer godt dat ē yeghelyck hem
relzene dñ mīste vā al den andre. daer
af ghesamē es. hoe du meerder best v
oetmoedyghe dy m allen dinghē. ñ
dē onder dē apostolē tvnst was Nie vā
hē die meeste schē. Vedvñcepse ons hē
tot oetmoedicheit ēn spzack. Die die mest
te onder v es. die si v lzneelzt. ñ dis mē
schē sone en es niet comē om dienst toutfa
ne. maer om dienst te doene. ñ si yzicke
te ghenē voer vele menschē om die te vñ
losten. Dà om laet ons ēēdzachtich m
dē huyse Woene. Wāt bzoeders m een te
Woenē es goet ēn ontfandzelyck godt
Noch hē en behaecht niet soe seere ons
vaste noch onse ghebedē oft ghecestelzke
offerande noch ons misse. als ons een

ēn tot
dzuch

dzachtich. ñ̄ daer om ſeit hy inder cuā
gelie̅ . Ghanck rerſt/ eñ̄ verſoene met di
nē broeder . eñ̄ dan come eñ̄ offere dijn ga
ue̅. Dit Welle̅ Woerdt ons oppēbaer eñ̄
dat hy godt niet Wdelyc offere̅ en mach
die ghee̅ eendzachtich en lyeft met ſine̅
broeder. Daer om ſele̅ wy merke̅. hoe
die gheet duecht dr eendzachtich es ſo
dr Welke godt niet en behaecht die of
ferande daerme̅ die ſonde mede af Waſ
ſchet Dñ̄ lyet es te Wetene dat wy eene̅
ſtryt ſchenue̅ teghē dn quaedē ghees
als wy tot onſer beterm ghe anne̅. ñ̄
ghee̅ dinc en es dat hy ſoe ſeer ontſiet
als eendzachticheit dr mine̅. Wat ghe
niet Weet al om godt dat wy hebbe̅. d:
en ontſiet hy niet. Wat hy en beſit ghe
noet. dest dat wy haſten. dat en ontſiet

hy oeck niet. Wāt hy en ontfaet ghē
ſpyſe. Eeſt dat wy wake. hy en verſagt
hē daer af niet. Wāt hy en ghebruet
ghēens ſlaeps. ēnā eeſt dat wy verēet
werdē in mīnē daer af wert hy ſeer ū
ſaeght. om dz wy houdē onder eerdē
dat hy verſmaedē te houdene mē he
mel en hier af eeſt datmē die heylighe
kercke beſchuyſt ontſienlyck eē ghedz
neert als een ſaue ghewapēdr hedē die
totē ſtrijdē gaen. Wāt alſoe die viandē
anxt hebbē. Wāneer ſy die ſauē dz harē
wel ghedz neert eē verſent ſiētē ſtrijdē
Alſoe en eeſt ghēen wonder dat die quae
de ghheeſt verſaeght wert als hy ghees
telijcke tedē begordt ſiet met wapene &
duechtē eē mēnich dr eendrachtich vā
lenē. ſō als hyſe onermidts diſcort

noch seedē noch doergāe en mach soe
woxt hy verlōnē eñ dzijst groetē ron
we. Hier vut sāyst die ppheete van onsē
here. dat sij stadt ghemaect es m vrede
Dā heeft hy ghebrokē die macht dzu
boghē. dat sweert. dm salt. eñ dē stryt.
vut wellē woerdē oppenbaer es dat een
dzachtich vreet alle wapenē dis quaets
ghecst. Eñ d sy een ziele eñ een herte
m godt. Dit sij die ierste vruchte dis ghaste
die wy van beghinne onser bekeernughe
offerē selen dm almechteghē god. Ghe
liker wijs als die ewighe wijsheit spreet
eñ ghebiet. Sone ghecst mi dijn herte
wāt werdē ierst uz onser herten eñ uz
onsē wille ghewoghē tot godt. Daer om
eest dat wij uz onsen lichame ghescedē
baudu werelt sij. Doe laet ons met her

tē cñ met Wille ons vereenegh̄e met god
op dat Wy Waerachtachlyc metē. pleyte
spelē moegh̄e. dat es goet dat ick god
aenhangh̄e. Want die god aenhanget
die es een gheest met hē. Dat one lact
ons god aenhangh̄e op dat Wy sterck
werdē ouermidts hē. op dat Wy een wē
dē in hē. cñ salich werdē met hē. cñ tot
hē spelē moegh̄e. dat ziele heeft aen
ghehangh̄e na dy. Godlike minne saet
ons bander Werelt cñ vereenicht ons
met god. cñ alsoe sal ons werdē een hē
cñ een ziele in god. dat Wy uut al
onser hertē cñ uut al onser zielē god
minē. Wāt god es die godlike minne
cñ die onder godlicker minē blyft die
blyft in god cñ god in hē cñ Want
godlike minne des haers niet en suecht

soe volcht hier na te rechte / cñ eghen en
selt eghee dinck: v eyghē heetē. maer
alle dinghē selē v ghemeyne". Wat
wy en selen eghee eyghē dinck: hebbē
noch eghee dinck: mine heetē. maer onse
selē wyt heetē. ons huys onse cappe en
m anderē dinghē des ghelycx. Wāt alle
dinghē wy mit ghemeyne hebbē. cñ noe
mē nettē ghemeynē name. maer hier
m machtē merckē hoe groetē onder-
scheet es tusschē vleeschelike en ghees-
like broeders. Wāt die vleeschelike schee-
dat ghemeyn es. cñ dese malcē ghemeynt
dat ghesciedē was. Die suelcē dat sijn
selfs es. dese suelcē dat ihūs xpūs es cñ
niet haers selfs. daer om es dese naheit
beeter dan die. Wāt die nemt af cñ dese
wast. die heeft ghescheedē cñ dese eenē

die nergheet metter werelt. eñ dese bluet
mder ewichē. Wāt daer toe leuē wy nv
hier te gaedre mdē hupse op dat wy hier
te gaedre na m hemelrike bluē. Wy sy
kndre gods spreet die apostel. maer tē
es noch niet oppebaer wat wy selē werdē
daer wy wetē als oppenbaer es dat wy
hē selē ghelyc wese. Wāt wy hē selē sien
alsoe hy es. eñ tot eender ander stedē. wy
en hebbē hier ghēē bluedē stede. maer wy
ondersuckē die toecomedē stat. Daer ō
en selē wy niet op ghens hebbe. maer ōs
selē alle dmghe ghemeyne. Den men
sdze mder werelt malcē hē dele. die eene
gout eñ seluer. den andrē hupse eñ ghe
stnde. eñ die derde eenē ghroote name.
madt eñ ghloze. die eene dit. die andē
dat. elck na sijder manierē. Daer dr god

dīestegher hedē dēel es god selue. dīt ees
dat wy soe danē vader willē hebbē. en
alsoe daene erfenesse alsōe god es. soe moe
tē wy soe leuē. dat weerdich sij hē te besit
tene. en dat hy ons besittē. willē wy dā
god besittē alo dō eruc. soe en selē wy n;
hebbē buytē god. Hy es alte gheerich dē
niet en ghenoecht aen god. dīt eest dz
wy yet anders willē. als gout seluer.
eruc. niet dese dēele en wilt en wilt god
ghee dēel hebbē. nasē leuenim" woerdē
dīt ick spraeck hy en ontfaenghe ghheen e
ue onder dander ghheslechte. maer ick le
ue vandē tiendē als een priester oft dat ick cc
dīt ick diene den outare. en werd vāden
offare des outares onthoudē. hebbic niet
dorstegghe spise dīt deedue. daer sal nu dē
ghhenoeghē. en ick sal hē die naect ghcaeyst

es nacht volghē. Wāt salmen sij dic an-
me vāghecste Wāt dat rike der hemelē
es ghareē. Wāt Wij ledighelike noctdorft
behoeuē soe langhe als Wij leuē moer tijt
soe volcht hier recht na. Ē elkē van
v sal v plācht ghenē noetdorftighe spijse
ē deedē. Daer sal mā aen ghenoeghē.
Wāt alsoe Wilt ons here dat sij werken sel-
ghedoemt sij. dat soemighe ledich
sij tot ghecstelikē oeffenighen. ē die
andrē hē m tijtelikē dinghē dienē. ē
daer ōme Wilt hij dat soemighē selen
bouē ghesēt sij. ē soemighe hē ondr-da
nich. Der plattē aenbacht es dat sij die
ondr-daenighe m tijtelikē dinghē selē
beso:ghē. Der ondrdaenighen dienst
es datse m ghecstelikē oeffenighen hē
becōmenē m lesene m bedene m besoeckē

ne m ſalmē mdē loue gods . Om mi gheeſte
lkē ſanghē daghelix onſē here dienē
Daer om ceſt noet dat ſij om haers ſelfs
leuē alſoe vele te meer beſorcht ſij alſe ō
bedomert ſij van andrē ſorghen . Het
ghheseit van ouſen here . datſe ſelē leuen
vandē outaer die den outaer dienē . Wāt
die Weerdā es Weerdich ſijs loons . Hier
om ceſt dat Wy leuē vandē coorne eñ vā
dē gode xpi . ſoe ceſt recht dat Wy arbeid
in den dienſte xpi . Wāt ceſt dat Wy eerſt
goede Werck: liedē ſij ſoe ſelē Weerdichlyc
lōe ontfāe . Wāt paulus die apoſtel
ſpreect . Soe wie niet en Wilt arbeidē die
en ſal niet eten . Ceſt dan dat Wy eten en
niet en arbeidē ſoe werdē Wy alſoe vele
meſdaet ſāldich als Wy die gratiē gods
onWeerdichlyc ontfāe . Daer ōme ceſt

vā

naste

noot dat wy hē dienē daer wy af ghe
noot werdē. eest dat wyt sondr anxt
onser zielē ontsāc willē datmē ons ghe
sū alsoe vele meer selen wy eerstdy sij in goe
den werken als wy sondr groetē arbeit
die ghauē ontsāc. Wat wonder eest dat die
ghene die in tytelikē dinghē beōmert sij
rockeloeseliker leuē. datse dicwile in ha
rē ghedachtē in woerdē eñ in werkē heu
ontgāc. Wāt ghebruikē dr werelt dn
mēschen bytydē sijs ondanx tot sondn
treat. Waer die ghene die niet en hebbē
sorghe dr werelt noch salicheyt sondn
hoe sij mē ghecestelijck leuē. hoe sij meer dē
onerstē rechter bertoncē. sū dits haer
zielē een groot anxt. eest dat sy mdn mīs
ten versuemenesse doē. Daer om lact ōs mer
merkē. Waer om niē onō spise ghecst eñ

dedeuē opdat̄ al onse beghee[r]te
si te sueksene ten eerstē dat̄ nyt̄e
goods eñ syne ghe[r]echtich[ey]t Want̄
duer ōme Verdē ons alle dese
dinghē twe ghe Vorpē ayuer hoe
ment̄ deylen sal dat̄ Woet̄ ons
ghetoeut̄ in desen V nabolgende
Woerdē Niet̄ hen allē ghelyc
Wāt̄ ghi en syt̄ niet̄ al eñē sterc
mac[ē] enē pregheluke dat̄ hē noot̄
es eñ dat̄ proest̄ hi metten lee
rē d' apl'en eñ sent̄ Wāt̄ alsoe
leeldi mdē boekē d' apl'en dat̄
hem alle dinc Was ghemeyn
eñ mē deylde enē pregheluken dz
hem noot Was Dat̄ en es alsoe
nz te v̄stane dat̄ mē eē pegheluke
deylde dat̄ hē noot Was alsoe

ouerbloedichlijc datse ghheen dmis
en behoefde als ghelijcken es dat
mennēc behoemch en Was onder hen
ghaen Wi lesen oec vandē seluen
apsēn dat sij m houghen eñ m dorste
m couthe eñ m naechte onsen hēre die
den Wt Wellē Woerdē mē vlaen
mach dat vele menschē behoeuch
sij mdē Wt Windeghē menschē eñ ns
mdē m Windeghen menschē die haer
seluē om x vlōechē eñ haer natue
re vWinen oūmds d' auchtē haren
zielē Wāt die mine gods die sterke
es ghelyc d' doot eñ bluschet ns allē
die oughcorlofde begheerte ~~eñ bn~~
~~tde~~ maen oec die lichamelike eñ bn
tdē die natuerelike begheerte Wāt
mdē beghinen d' hep leghen kerken

Was soe groote vollst geestelijcker
ghenade dat hē mē alleen aē cleyne
dinghē en ghenoecht de maer met te
hebbene hielden voer de hoechste
rycht Daer af cellt dē sinte paulus
spreect Wy sijn als die ghene ēt die
niet en hebben eñ alle dinc belitten
ēñ hier af spreect eē aud' heylegghe
Ons armoede Was ons genoecht
voer rycheidē te relzene ēñ die a
postel oec op eē ander stede spreect
hy Groote neringhe es godiensticht
met ghenoecht samenheiden Daerō
me hebbē Wy spise eñ cledere dat
sal ons ghenoecht sijn hier ōme mde
len dinghē en selē Wy niet aenlien
den Willen des vleeschs meer dan
noot Daerōme m dien datmē seit

datmē eenē ꝑeghelikē sal ghyeuen dz
hē noot es. salmē dese maniere hou
den datmē den lichaeme soe sal voe
den dathet diene ēn weder alsoe ver
druckē dathet mz en vhouerdeghe.
alsoe salmē bewarē dē noot der na
tuerē datmē afslinde de oūbloedicht
der begheerte ēn hier na volcht Die
Wat hadde m die weerelt Wāneer hy
mdē cloester ghegaē sijn selen se gheer
ne Wille dat het si ghemeyne Dit hel
ben ghedaē die broeders mdē beghyn
uē der hepleghen kerkē Wāt hz doch
te hen rēdelijc dat die ghene die ghe
meyn grē hadde haer goet oer ghe
meyn hadde eñ die eenē geeft hadde
dat sij oēc eenē colt hadde ajaer Wel es
daer toe ghedaē dat Woert geerne

Wāt den lidē gheuen māt god ons
ne selē wy die eertlicke dinghē geuen
op dat wy die hemelsche dinghen
moeghē coepē Wāt dat rijcke d' heme
le es soe vele wt als du heues ons ē
dmt en es ontstelijc ruijm allmet
coept eñ ghē dmt es costelijc ruijm
allmēt belit Twee dinghē sij die wi
latē moeghē om gode belittinghe des
goets eñ wille des hebbeus hier
af cēst dat ons hē mē euangelieu
leit Soe wie uz en geeft al dat hi be
lit die en mach mijn roughen uz we
sen ēñ tot eend' and' steden die na
m tomē wille v' loechēne lijs selfs
dat behoert totte tijdelijkē goede
ēñ behoert totte wille wāt te es
nz ghenoech te latē dat wt windich

goetsten si dat wy alsmdē die mwi
deghe begheerte Daerōme volcht
daer na ons daer die ons hadden selē
dat wy sieken inden cloester dz sy buy
ten wy hebbē en mochten Die ghene
die buyten ons en hadde vindē oer binē
datse ō gode latē moghē als willen
des hebbēs eñ daer af es ghestreuē
Du en sels ons begherē wemt goet wāt
god aensiet meer die begheerte dan
tgoet Daer ō seet die eweghe wysheit
Hone gheeft mij dy herte eñ dat en
mach ons ghestichten sy dz eerst af ghe-
snedē werde die vleeschelijke begheertē
Hier ōme wert ons erst ghelheeten
te latē dz wij hebbē Daer na dz wij ghee
eertsche dinghē en suekē op dat wij
daer na te vrelijker moghē pijnē na

hemelsche dinghe en op dz nz en schene
dat men den ghenen die arm ware in der
werelt en hen bekeere tot xpin haer noot
dorft nz en soude gheuen om dat men hen
ghebiedt nz te suekene inde cloester. soe
volght daer na Waer mochti salme haer
traecheit gheuen des hen noot es al was
oec haer armoede doe sy buyte ware al
selc datse haer noot dorft nz en mochte
hebbe weder sy ryc sy oft arm weder sy
edel sy oft onedel soe wie totte dienste
gods comet es recht dat sy leue vande
goede xpi want die werchma es weerdich
sys loens Mochti en selense nz wanen
o dat sy ghevonden hebbe spyse en cleede
die sy buyten nz vinde en mochten datse
daer ome salich sy Wat vele menschen
sy tot haer bekeerenghe come nz soe

zee om salichent/ haer der zielen als o
noot dorft/ haers lichaes Dese en diene
god nz maer hare buut/ va welke die
apostel seit/ dat/ haer buut/ haer godes
en die seit/ ons hee in der euangelie voer=
waer segghic v ghij en siect mijnz o dat
ghij teekene saecht maer o dat ghij va
mijne broede hebt ghete Deser aendacht
en zalicheit es al op dat se wel ghevoet
en ghecleedt werden en wel hebbe in
titeliken dinghen en want se eertsche
dinghen begheere soe werdense veroest
van hemelschen dinghen wat sij hebbe
als ons hee seet hare loen ontfie Daer
ome selen wij ons bouen al hoede dat
wij den titelijken goede nz aen en hā=
ghenen en daertoe vermaet ons die ꝑphe
te in den salme en seet. eerst dat v die

rijcheiden toevloeyē en wilt v herte
daer op nz setten wāt die eertsche dinghē
selen ons in ghebruyke wesen maer die
hemelsche dinghen inder begheerten
want daer es wonderlijke eñ groete eñ
menichfuldich der suetichert gods dielp
vborghen heeft tot der gheender behoeft
die hem ontsien Daer af ghescreue es
dat die oeghē nz ghesien en heeft noch
ore ghehoert noch īmēschen herte en
sijn nz comē die dinghen die god bereet
heft die hē mīnen eñ daer af spreect
die ppheete Wij selen vsaet werden o heē
als haer openbaert dijs gloue Daer o-
me die sathert sal onse salichert wesen
Eñ soe volcht daerna Nodsijn en selen
hare halsnz opheffen in houdē om dz
sij nz dienen sij vergadert daer sij doe sij buy-

ten ware nz toegtae en doe ſtē nz ge
ſij ſelen op weert heffen haer herten
en eertſtheydel dingthen nz ſiekē op
dz die cloeſterē nz en beghinen alleen
nutte te werdene den rikē en nz den
armē eeſt dz die ryke daer ī voetnoe
deghen. en ī die arme op ghebbaſen dē
hals op te rechtene es een teekē der ho
ſidien. was dē houdeghē ynghel nz nut
te den hemel ſoe eeſt oppenbaer dz den
houdeghē nz nutte en es dz cloeſter ī
eeſt dat die ſtede heylich es en dz abyt
heilich en die werkē heilich ſchijnē het
wert al ōnutte oūmidts den ghebreken
der hoeſidiē wāt houdie heeft ī haer ee
nē val daer ōme bidt die heileghe dauid
ōſen heē dz hem nz en come den voet der
hoeſidie wāt daer ſiſſe ghenalle die boeſh7

doe sij sij wtghedreue en en mochte
nz stae En teghen dz soe sij die oetmoe-
re nutte den oetmoedeghe wat sij sij
abel gheleert te werdene vā gode alsoe
Cal ghestreue es Hij sij weghe leere de snelst-
C noedeghe En ter ader steden Hij wtsit
inden dalen die fontey nie Dat es hij
ghecft sij ghenade den oetmoedeghen
wat die goede werke die sij doe vliesen
sinz ōdz sij die oetmoedicht die ee behoe-
derste es der doechtnz en late en ōm dz-
se na der ewāgelien sitten in de nederste
stat En naden ghelete kiesen vworpen
te wesene inden huyse gods daer ōme v
diene esse vliene te werdene vāden heere
des hemels Alsoe ghestreue es Een ye-
ghelijc die he vlieft sal vniedert werde
en die he voetmoedicht sal vliene wer-

den en̄ te eender ander ſtat/ Den houdē
ghen weder ſtaet/ god en̄ den oetmoed
ghē ghheeft hij ſy gra en̄ ghenade/ En̄
oer die wat ſchenē in die weerelt te heb
bē die en ſelen haer broeders nyt vdrie
te hebbē die tot dier heilegher vgnaden
ghen romē wt armoede maer ſy ſelen hē
prijnē te vblijdene nz vander weerdicheit
haerer riſtere ouders maer ghheſelſchape
der armer broeders houē ſoe ſelen die
broeders hoedē die tot̄a heyleger ghe[illegible]
totten ghemeynē leuene ſij ghecomen
oz niemē des anders en vdriete ō dz hij
edelder oft riker oft wijſer es wāt alſoe
die apoſtel ſpreect God heeft vtorē die en̄
ke dinghen de ōedele en̄ die vſmaedde
der werelt oū dz een yeghelijc vleeſch nz
en glorieē in der teghenwoerdich gods

noch die moghende in sijder macht noch
die moede in sijder wijsheit noch in sijd'
¶ rijch' die rijke wāt voer gode en es ghee
wtnemīghe der ysoenē Wāt hij es selue
harer alderhee rike in hē allen diene
aenroepen dīn ons wert wel ghebodē mz tē
blijdene vā weerdicheidē onser rijker
ouders maer vā ghesellscape onser ar-
mer broeders wāt ons hee die rijcke es
ī sijder glorie die es ō ons arm ghe wor-
den eñ heeft hem ghelweerdicht te vsel-
len mettē armē eñ mz mettē rijke Daer
ō laet ons arm wesen om hē wāt dz ri-
ke der hemelen es ghebloeft den armen
Te vblijdene vā rijcheidē hoert toe der
werelt ydelh' cracr te vblijdene vā armoe-
de hoert toe onser heilich'. Noch siense-
len hē mz vheffen al eest dz sij dē ghemey

neleuene wat ghegheuē hebbē vā haer
goede nochsij en selen hen vā harer rijc
heidē nz meer vhoeridegheē om dz siseme
de ghedeylt hebbē den cloesterē dan
oft sijer ghebruyctē in die werelt: In de-
sen woerden eñ die hier voer ghestreuē
sij wordē ons bewijst twee maniere vā
hoeridiē die eene ghoestelijc die ander
vleschelijc wāt vduet te hebbē der ar-
mer eñ te glorierē vā ydelheidē hoert
toe der vleeschelijcker hoeridiē die dicwij
le pleeght te wesen onder weerlijke mē-
schē anaer hē te vheffen vā werkē der
ontfermhertich es ghoestelijke hoeridie
eñ pleecht oer te vderuene ghoestelijke
meschen meer es tontsiene ghoestelijke
dan vleeschelijke hoeridie wār hen te v-
heffene vā doechden eñ vā goedē werkē

dat es va hoeghe te vallene En hoe
dz clime hoeghet es soe die vallen vee
selijcter es Ons hee seet under euangelie
Alstu aelmoesene gheues en laet dijn
ke hant niet wete dz dijn rechte hant doet
opt dz dijn aelmoesene sij vborghe en hij
den loen wedergheue die alle vborghe
dinghen siet Bider rechter hant wort
dat recht werk beteekent bij der slinckter
hant vheffinghe oft onst der werelt
Daer omme werde wij vmaet niet desen
woerde dz wij niet en selen o vheffinghe
openbare die werke die wij rechtelijc
doen want anders en selen wij voer o-
sen hemelsche vader gheene loen hebbe
q Daer na toent hi hoe gheet die sonden
sijder hoerdie als hij seet Een yeghelijc
ander boesh wort gheoefent tquade

werke

werkē op datse gheschie maer hoeūdie
leghet oec laghē den goedē werkē op
dz sij te niete werdē Hier wt eest oppē-
baer dz houdie es quader dan ander
sonden wāt beyde oūmids doechden
eñ ondoechdē v̄derffet sij de mēsche
lijkē zielen Hoeūdie es hatelijc voer gode
eñ den mēschen vā haer es ghescreue
beghī alre sondē es hoeūdie wāt sij es
die eerste īden werkē der sondē eñ sij
blijft die leste indē strijde teghē die sō-
den Wāt als die knecht gods dāder
sonden heeft v̄wōnen eñ oprlemt tot
hoerlijder doechdē soe behoeft hij noch
te verlijtē teghen die hoeūdie eñ eest dz
hijse nz en v̄wint soe heeft hij te v̄ghecfs
indē anderē ghecaerbeydt Daer ōme
als wij tgoet doē van buytē soe moetē

wij onsherte vā vlheffinghē bewaren
vā binen wat ghecn goede werkē ghe-
mincti mz horidien en behaghen gode hier
ōme vmaet ons die heilegghe scriftuer
eñ seet ajet alder hoedē bewaert dijsher-
te wāt wt hē comt leuē eñ doot Wat
batet dz goet te vstroyene eñ den armē
te ghenene eñ arm te wesene als die ō-
zaleghe ziele hoeūdeghcr wert indien
datse die rijcheiden vsmaet danse was
in besittene Ten baet mz dz wij donse late
Dz wāt ons hcē en seet mz salich sijn die arme vā
goede maer salich sijn die arme vā ghoeste
wat haer es dz rike der hemelen Vā v-
smadenissen des goets sal een yeghelijc
te oetmoedeghcr sijn eñ mz te horideghcr
wesen Eñ het ware beter dz hij die din-
ghen vander werelt behielde dan dat

hise soe laet dz hij daer af vhoeüdicht in
den cloester Daer ōme ghelijker wijs als
die ziele salich es die haer goet den armē
deylt op dz sij voetmoedicht werde. alsoe
esse onsalich die haer daer af vheft Di
es voerwaer ō salich die doer den wech
der doechdē gaet totten sondē eñ daer
af loept ī tormēte daer sij loen vt soude
ontfāē Hoe lidie es soe vele meer benedē
alle dinc als sij haer selue meer opheft
in hoegthe eñ sij valt soe vele diepeir as
sij hoegher wert vheuē Na dz hij dus te-
ghen sonegthe ghebrekē ghesproke heeft
soe keert hij weder totter eenheit die hij
voer ghepuijst heeft eñ seit Daer ōme
leeft alle eenmoedelijc eñ in eenē wil-
le eñ cert onderlinghe in v gode wies
tempel ghij ghe worden sijt In eenē wille

leue wij eest dz wij ē ghemoedehebbē
ī gode ghelijker wijs als die heileghe ker-
te die een herte en̄ een ziele was ī gode
Dat hi spreect eens tmoets dat behoert
totte wille Dat hij na spreect eendrachtich
lijc dat behoert tot goeden zedē dits
rechte maniere des leues dz ten ierſten
sij een wille en̄ daer na eendrachtich le-
uē Een broeder die eendrachdichlijc wil
leuē. sal eerst laten sij quade zedē dz hij
nz en sij ūkeert onghemaniert noch ōbe-
dwōghen noch nz syder bitterheit die ā-
der nz en bedrucke Daer na sal hij weghē
en̄ ghelijkē sij werken sij woerdē en̄ zedē
en̄ alle sij leuē dz hij oūdraghē moeghe
nzten wille gods nz die daer hij mede
leeft Naer wat sonieghes sij die na dien
dz sij die werelt ghelatē hebbē harē ey

ghene wille volghe wille en oer dier
vele es die sonderlinghe begheere te schy
ne in hare werke Daer ome es dit ghe
sproke leeft alle in eendrachticheide i
cene wille In ons eere wij gode onder
linghe eest dz wij onderlinghe minen
o gode eest dat wij sij ghebode houden
ernstelijc en wij werde sijne heyleghe
tepel onimids in woenede des heyleghe
gheests ions ons behoert gode te eere
ne onimids een goet leue god behoert i
ons te woene en ons te vluchtene onimids
sijn der ghenaden Nochsijen selen hen
nz vlheffen al eest dz sij den ghemeyne
leuene wat ghegheue hebbe va hare
goede nochsijen selen hen nz va haren
rycheide vhoeudeghe wa ineer sise mede
deylen den cloestere dan oft si dier ghe

bruyete inder werelt Deter eest datse
haer dinghe inder werelt behoude dan
sijt alsoe den cloester gheue dz sij hen dier
op willen vheffen want werdense vhe-
ue sij werde vwozpe wat soe wie in die
dz hij wel doet hem vheft die valt in de
selue wegghe daer hij in voertgriet wat
een groet werck mz vheffinghe en vlicht
mz maer het vswaert Daer ome es die zie-
le zalich die seggghe mach mzte ppete hee
mij herte en es mz vheue noch mij oegghe
en sij mz vhoecht noch ir en hebbe mz ghe-
wadelt i groete noch i woderlijke dinghe
boue mij Voerwaer hij es zalich die mz
en heeft hoe die heymelijc i sij herte noch
oppenbaer i sijne lichame noch i sijne ae-
sichte noch i sijne cleedere noch i sijne woer-
de noch i sijne werken noch i andere

tsijnē beroerighē dē eest dz hij nz en
wandelt igroeten dinghen dat es dz
hij hē selue nz en rekene onder die groe-
te dat hij edel was oft machtich oft dz
hij sij rijcheidē heeft ghegheuē den ghemey-
nen leuene oft dz hij nutte si in eeneghē
ābachte eñ eest dz in wonderlijkē din-
ghen nz en wandelt boue hē oft dz hij vā
gheestelijkē leuene oft vā heilicheiden
die hē ghegheuē es vā gode nz en wille
als wōderlijc eñ loeflijc schijnē soe es hij
sonder twijfel selich ayaer selden vitnē
yemāt die ghecn ghemeyschap en heeft
nz desen ayaer op dz een knecht gods v-
winen moghe alle dese maniere der ho-
ū die soe sal hij altoes vā hē selue oetmoe-
delijc ghemoedē en sij ziele nz vlhoeghē
maer toetmoedicheidē vdruckē alsoe

ghesacue̅ es. Hoe vele du meerre best ú
oetmoedeghe dy̆ alle̅ dmyghe̅. Heer ontsie
leer sy̆ dne woerde̅ die hyer na volghe̅. Een
yeghelcer ander boesheyt wert ghecoesent
op datse ghesaen. maer houerdie leerht
laghen den goede̅ werke̅ op datse te meü
te worde. Ghierichheyt en wort nz ghe
oesent dan i quade̅ werke̅ en des ghe
lijcx ander zonde̅. Maer alleene hoü
die leedyt de̅ goeden werke̅ oec laghe̅
op datse vergaen sonde̅ Daer o̅me ver
loes die phariseus sy̆n goede werken
wa̅t hy̆ beroemelijc wt sprack: dz hyse
ghedaen hadde. Ende daer aff spreect sint
augustijn. Som̅ighe mēschen sy̆n die
van versmadenessen der ydelder glorie̅
ydeliker glorieré. Der sy̆n veel mēschen
die van versmadenessen der rycheyt yd
Luxurie en wth nz geoeseth. dā m ȳden wke̅.

lil:ē hen vlyeffen.eñ daer af voldyt hier-
na. Wat batet dat goet verstroyene eñ
dē armē te ghyeuene eñ aerm te werdene
als de onsalegthe ziele houerdegher wert
in die datse de rychedom versmaet. dan
si was ī den besitten. Recht oft hij cō-te
lijc opelijc seide. Wat hulpt armoede
met houerdie. Beter es een rijc oetmoe
dich. dan een arm houerdich. Beter es
een oetmoedich sondare dan een recht
uerdich miesdie houerdich. Daer ōme
sal een knecht gods boersemich eñ cloec
wesen ī allen dinghē. Ten erste dat hij
met quaets en doe. daer na dat hij met
goets en bersuime. daer na dat hij in
sinē goedē werken met obghehlasen en
werde. Wāt dan sij voerwaer goet de wer
kē die wij doē. ce st dat wijse altoes ī oett

noedichedê bewaré. ende dan sij wy mder
waerheit arme xpi. dest dat wy oetmoe
dich sijn ons die mûne xpi. ende salich sijn
die arme van ghecste. wât haer es dat
rijke dey hemelen. ende daer ône volcht
hier opelijc na. Daer ône selen alle in
enê wille eñ in eendrachtich leuê eñ ee
ren gode in v onderlinghe wes tempel
ghij sijt ghewoden. Dander armoedê
eñ der oetmoedicheit wort caritate ghe
borê. caritate voedt eenheit eñ eendrach
ticheit. eenheit eñ eendrachtich makê
ons dat wy sij een tempel gods. eñ dâ
eerê wij gode in der waerheit. Wanneer
wij in eenê wille eñ eendrachtich leef
leuê. dan woenê wy dat wy sijn discipü
len xpi. als wy houdê eenheit der mûnê
xpi. Daer af eest dat ons hee spreect. daer

ſelen alle mēſchen bekēnen dat ghy
ſijt mij diſapulen. ceſt dat ghy mīne
ghebt tot malamdere. Ghi ſoe voldt
daer na. Woeſt aendachtich in ghebe
de tot tijden eñ bren die daer toe ghe
ſet ſijn. Voer de rechte tijt te biddēne es
voerſienicheit in ghheſetter tijt te bidde
ne es ghehoerſaemheit. Den tijt des
biddens te ouergane es verſiene lijdt
Alſoe vele ghheſtadeghet ſal ons ghebet
ſijn. als dat ghebet mītter es dan an
dere ghoede Werken. Aendachtich leert
eñ heetelijc ſoe ſelen Wy biddē. Want
het ſijn ghroote dinghē die god beloeft
Want ghheen oghe en heeft ghheſien
noch ore ghehoert. noch en es in mēſchē
herte niet ghecomē dat god bereert heeft
den ghheenē die hem mīnen. Hy en Wilt

met dat van luchthent des sockens en des
bndes syn goet snoede Werde. Cōstelyke
en berthcerlyke meysene eyschtenē ghe
reghen coepmā. Daer ōne vermāet
ons hee in der euāgelien en seet. Vndt
en ghy selt ontfaen. suect en ghy selt
vindē. clopt en mē sal v op doen. Wat
ledeghe en lauwē en versuemēden mēs-
schen en es nz beloeft dat rijke gods.
Maer alsoe die heleghe scantuare seet
dat rijc der hemelen ghedoecht ghe
Welt. en de ghevelderghe begrijpent
God mit aenhanghmyghe en onrustich
des ghebeeds en Wat die goede groot
sijn soe en sal nz deyne Wesen de berthcer
te. Met groothedē der loue sal contem-
deren ghrooth der berthcertē. Als ceest
dat ons hee ten ierstē tamē nz en ver

hoert. nochtan en ſal mē alloe nza ſla
ten vā ſuekene eñ vā doppene. ¶ Maer
mē ſal des te meer aenhangē eñ vol
hardē eñ aenroepē den ghe ſontmaker
nz gheladerghen ſtēmen tot dz hij ver
mille de berghecrte des biddens. Dēſt
oec dat onſer eenich ſijn conſcientie oft
ghedachte of wert ghenoelt beuelet nz
vuellent der ſondē die ſal aenroepen
die ontfermherticheit ons verloeſters
nz gheladerghen berwenighē. eñ hul
pe eñ troeſt der heileghē biddē. Wat
eeſt dat wy na exempel des wijſs
van cananeen vollerdē i onſen ghebe
den eñ vaſte bluē. ſoe ſal terſtenwoe
dich wesen de ghenade ons heēn. die n
ons alle dolinghe comerē ſal. & on
reine regnerē. eñ alle ſondicheit

uerclaren. Wāt ons hẏ̄ es rechtuerdich eñ
ghetrouwe. eñ ſal ons uergheuē onſe ſon
dē eñ reyne maken vā al onſer boeſheit
eeſt dat wy̆ tot hẏ̄ roepen mz ghebeden
ghẏer ſtēnen ons herte? eñ op dat de broe
ders moeghẏ̄ heimelẏc eñ ruſtelẏc bed
ſoe volcht hier na. Int bede huys en ſal
nyemāt yet anders doē dan daert toe
ghemaect es. eñ daert ſinē name af
ontfaē heeft. oft lucht buitē ghebeden
bren ſōmeghe dies ghewachtē mochte
beden woudē. dat hen die ghecn hinder
en ſim die daer wat anders waenden
te doene. Daer ōme warp ons hẏ̄ de
coepers eñ verkoepers uitē tempel eñ
ſprack. Mijn huys ſal heetē een huys
desghebets. op dat hi ons leerde datmē
den huyſe gods mz en ſoude doē dan bedē

Wāt daer toe wert een yeghelyck̄e leerlee
ghestelt datmē daer ī beeden sal om dat
sy es dat huys gods eñ de porte des hemels
daer werdē die sondaers versuet̄ mz go
de eñ de rechtuerdeghe ghehoort Daer
verruilt mē die hemelsche godlycke din
ghē. daer handelt mē de hemelsche sacra
mēte. ende daer af eest dat salomon spreect
Ochē eest dat hem dijn volc bekeert eñ
beedt tot dīnē heleghen huyse du selfe
hoozē eñ vergheuē haer zondē Daer ō
me sālmē boue al houdē dat mē hey
leghē huyse ons heēn mz en ghesciede dat
yelker die oeghen der godlycker moeghēt
hert verwerme. oft hynderen die ghee
ne die daer bidden willen Naer hoe wij
bedē selen toentmeet ons mdē naīol
ghendē woerde. Als ghy god aebeedt

n zalmē eñ n ſanghē des loefs gods dat
ſelde oúdmoedē n̄ herte dat ghy voert
bzincht n der ſtēmen dat ghedachte der
ghecendere die ī die kerke ſinghē ſal on
tzdeerē metter ſtēmen op datſe verwülle
dat dapoſtel ſpreect. Ic ſal ſinghē metten
ghecſte eñ metter ghedachte. Die verdue
richeit des ghebeeds verdient alſoe allee
ne vruchtbaer te werdene eeſt dat wij
dat metter herten oec aendmoedē dat
wij metten monde bidde. Want wij
bidde dickwijle eñ dincken anders wat
metter herten. noch en druckē ns n on
ſer memorie dat wij ſpreken. Daer
dat ghebedt en verhoert god ns daer
die ghecne diet bidt ns op en dmet. Ende
dat plerghet dickwijle wel te ghecſchiene
van ghenēene des quaets ghecſts. Wat

om dz hy weet de mittich des ghebeeds
eñ mons benidet de ghnade des verarij
ghes soe sendt hy den mēsche īnemich
fuldicheit der ghedachten op dat hy de
ghedachtē des mēschen morghe scheedē
vandē ghebede ende de vrucht vanden
ghebede benemē. Tweghē welck qüaet
heit wij hebben selen ghedachtecheit
des hertē eñ hoe de staren der ghedach
ten meer ons aēnechten hoe ons ghedach
tē sterker ghenestich bluue sal in recht
heit sijns stuets. dñ ceest dat wij in allē
steden eñ in alre tijt ons mateghē vā
ongheorloefden werken. ceest dat wij
altoes van ydelen woerdē ons oren eñ
ons tonghe bewarē. ceest dat wij ons
ghewene te wandelēne nder wet gods
eñ te ondersuchene met onsee herten

ſij ghebode dat ſal ons zeer ghulpe tot puer
heyt des ghebeeds. Want die dmghe die
wy dieſt plieghe te doene te ſprekene
oft te hoorne die moete wa noede dieſt
toter herte comē als op haer eyghē ſtat
Cū daer volcht na. Cū en Wilt wz ſmghe
dan dz ghy ghheleeſen hebt dat mē ſm
ghe ſal. cū dat ſoe met ghheſchreue es en
dat mē ſal ſmghe dz en ſal mē wz ſmghe
Waer ten es wz betmmeleet dat die ſāt
cū de ghelwoonte der heleghher kerke
ghheſchie na alremalen Wille. Maer
mē ſaelt ſtarkelijc houde na ſariſten
cū mſettmghe der ouerſtere des ghhe
lijcx ſalmē dande ghelwoonte des cloe
ters met beſchee denlijc cū auctoriteyt
des ouerſter ordnere. Ende eeſt dat mē
yet met verwandele oft yet wa verſt

ſettē dz en ſalmē nz haeſtelyc nody lichtelyc
latē ghheſchien. nody alleene na wille tWeer
oft/ duer. ſ Naer mē ſal de bueders te
hoepe roepē eñ mē ſaelt/ ordneerē alſoe
als dat/ meeſte deel der heilegher berga
deringhē hneſt/ boer dbeſte. eñ tes te we
tene datmē der mſettinghē der heileghen
hzerhzē meer volghē ſal m allen dinghē
dan der redenē. Wāt/ haer te volghene
es altoes ghehoerſamlyc eñ oetmoedich
ſ Naer der redenē te volghene es by tyd-
uerneteltyc. ſ Naer dz ſalmē wachtē
ſ allen mſettinghē datmē altoes hoü
de ryplyc eñ ſwaerheit nzeden de apoſ-
tel ſpreect/ Ic en hebbe ghheender luchtū
dichheit/ ghebruyct. nody by mi en hheeft
nz ghhelweeſt/ het es eñ het/ en es nz. Wāt/
het es eerlyc eñ ghheeſtelyc de dinghē

¶ Ons lichtelijc te verwandelene. Daer volcht
na. Dent v vleesch ons vastene ende afstrec-
kene der spysen ende des dranckes alsoe vele
als v cranckheit verlmact. Dat vleesch be-
gheert teghen den gheest ende de gheest te
ghen tvleesch. ¶ Maer op dat die begheerte
des vleesch ons bouen en gae soe selen gheest-
elijke menschen oûmids cracht des gheests
de selue begheerte bedwinghen. Want als
dat vleesch wert ghetemt soe wert de
gheest ghesterct. ¶ Maer mids dat men
daer sanft alsoe vele als vlieder cranckheit
verlieent soe wert de doecht der beschee
denheit ghepuyst. Want goede werken
werden verloren ten si dat se ons beschee
denheden gheschien Daer ôme sal
een yeghelijc alsoe vele oûmids vaste-
ne sijn vleesch teme als de cracht der

nutuerē verhemt/ die ſijn bleeſdy bo
uē mate caſtijt/ die doot ſinē boxſheve
en̄ eeſt dat/ hyt/ meer ſpyſt/ dan behoer
lyx es ſoe voedt/ hy ſinē vrant/ Daer
ōme ſalmē alſoe dat/ bleeſdy voedē dz
diene en̄ alſoe tēme dat/ het/ yz en ver
houde. In alre aſtreckmyghē der noett
doxſtē ſalmē altoes daer acndmdxē
dat/ de ghebreken ghedoot/ werdē en̄ yz
dat/ vleeſdy. Maer als emdy mēſche
yz vasten en̄ mach nochtan en̄ ſal hy
butē der tijt/ des etens ghecn ſpyſe ne
mē dan als hy ſieckes. De eerſte vādē
.vij hoeftſonden es gulſichent/ Beroxē
ghe deſer ſonden ghecaet/ vij tādē van
cleynē en̄ ſnoeden dmyghē. Want/ die
yerſte mēſche wert/ bewert/ yz met/
en̄ verlxene maer yz en̄ appele. Eſau

wert bewert nz met enē hoene. maer
nz enē ſnoedē oncoſtelykē bze vā lms
ſade. Ons hee ihs xps wert bewert nz
van vleeſchye maer van broede Deſe ſon
de es van dze manierē. Een manere
es als enich mēſchye ōmanevleert nēt
ſpyſe oft dranc. Dander manere es
als een menſchye alte ledzer ſpyſe oft
dranc begheert De derde manere es
als yement buitē redyter tijt ſpyſe oft
dranck wille nemē. Buitē der tijt yhe
locuē wij dat es te ter tijt. Want voer
de terne tijt en betaemt enē bruedern
nz tetene oft te drinckene eer dz lyf nz
ſier en ſi. Den ziekē es tot alder tijt yhe
orloefft te etene. Want den ziekē en es
yheen wet yheſet. Ane yhene die met
en vaſten oft ſier en ſijn. houdē wij voer

yaré rechten tijt tetene van teratijt tot
sexte tijt. ¶ Naer den ghenê die vaste vâ
noêtijt tot vesptijt. Nu want de apostel
ghebiet dat alle dmdz eersamlijr en bij
ordmâtien ghesdyen. soe en behoert
ons nz alleene der spijsen en des dranc
matelijc te ghebrukene. ¶ Naer oec de
ghesette tijde te houdene op dat wij
menêne salre en ghenê hem te sloe
tene aen ons leuê. Want tes herde
ontamelijc eest dat wij berespelijc
leuê die anderê mêsdyen toenê sould
de forme rechs leuês. Als ghij ghaet
toter tafelen tot dat ghij van daer we
der opstaet soe seldi sonder leuê ende
sonder ghenchte horen datmê v na
ghelvoente leest. op dat v mont met
alleene spijse en ontfae. maer v oren

lelen oec/hongheren na den Woer-
dē gods Die hongheren naden Woer
den gods diet/ beghheeren te hoerene
Vele menschen hoeren die heyleghe
lesse die bander lessen ydel schee-
ende want hy ghheen beghheerte daer-
m en hebben soe en ghenoelen hy
ghheenē smaeck lichtelijc verghheten
hy alle dat/hy hoeren. Naer oerdeel
eest hen te hoerene al dat hy hoerē
naer hier tleghhen es ghhelareuen
Salich hymse die nader rechtueerdicht
doesten eñ hongheren want hy selē
ghhelaedt/ werden. Daer ōme selen
hy verlaedt/ werden want hy voer-
hongher ghhehadt hebben wāt ouer
muds dat een menschē hongher hdet
soe wert hy weerdich daer na ver-

saedt te werdene. ¶ Daer om selen wij
tot eersten ons herte bereyden te hōysthe
ren ende te begheerene dat woort
gods eñ dan sal bij ons wesen die
ghenade gods die ons binnen bestoete
sal eñ met ghestelicken smake ende
suetichcat spijsen soe dat os ghenoechs
lijc sal sijn te singhene. ¶ Hee hoe suete
soe sijn mynen kinnebacke dijn woer
den bouē honich ende zeem mynē
monde eñ wet dñs monts es my
goet bouē dusentich ghelvichte gouts
ende seluers. ¶ Daer om en selen wij
met alleene der lichaemliker tafelē
begheerich wesen. ¶ Daer ock der
hemelscher tafelen noch alleene ont
fanghen spijse des lichaems maer
oock der zielen. ¶ Eñ alsoe vele als die

ziele beeter es dan die lichame alsoe
vele sal oos meer lusten naer der spysē
der zielen dan des lichaems. Alsoe
dicke als men ons die heylegthe scriftu
re leest ofte bediet soe selen wy dnckē
dattet ghoetelike spyse es die ons
van gode ghesonden es om te spysene
ons herten op dat wy niet en ghebre
ken inden weeghe eñ ons te sterkene
weghen bauwinghe des booscen ghoests
endeweghē dē aert desen weerelt.
Alsoedane spyse behoert ons sonder
aflaten te hongheren eñ dicwijl moos
herte te draghene op dat wy sprekē
moeghē metten prophete. ¶ hee dijn
woerden hebbic ~~mennigen monde~~
~~ghehadt ende~~ in mijder herten ver
borghen op dz niet en sonderghen weghē
soude

En̄ daer houē toten leuē belet
dy. Die nv sijn herte heyleyghe woerdē
draeyght het es sijre zielen eeu teeuede
spyse die vander doot dats vander
d sondeu beteermt. Daer nv laet ons
hoeren watter na volght Die sieck
sijn van onder ghelwoenten eest dat
sij anders ghespijst werden dat en
sal den anderen niet moeyelyc wesen
noch den ghenē onrecht dunckē die
sterkere sij ouermidts ander ghelwoēte
Als oft hy sprake die sterke en selen
hem nz bedroeuen eest datse sien dz
die sieken ontfermelyc werden ghe
tracteert. Daer om datse sterker sijn
soe selen sij nv hem houden hartheyt
des vastens enē met ghelijken moede
ouermidts medelyden der andere crāchte
draghen. Nochtsij en selen nz wanen

dat die zieke calegher sij want sij
nemen dat sij met en nemen. maer
sij selen hem verblyden en̄ gode dāke
dat sij vermoeghē dat die zieke nz
en vermoeghen Want dat ontrec
der spysen es beeter dan dat nemen
wāt dats een werk der duecht ende
dit es een werk der ermicheit. Een pe
ghelijc sal hē verblyden die van ghaue
der ghenaden gods alsoe ghelooft es
ende sterck dz hem ghemeyne spijse
en̄ dranck ghenoech wesen mach die
niet lekkers noch overvloedichs en
suet. Want hoe een peghelijc mēsche
nuu begheert en̄ strenghelijer leeft
hoe hij calegher es Want nauwe ende
ynghe es die wech die totten leuene
leydt. Daer ōne die sparelijc mach:

leuen om xpō sal hem verblyden. wat
spandy leuē doot die ghebreken bluc
schet onaysschet voet die dueghden
sterct den moet ende verheft dat ghe
dachten totten hemelschen dinghen.
Dī eest dat men den ghenē gheeft die
van lecker en ghelvoentē ghecomē sij
ten doester e eenighe spyse deder ōt
derset ghecft dat men den anderen die
sterkere eī daer om sal eyghen sij met
en ghecft hoe vele die anderē van hare
weerlikan leuene sij nieder ghecomen
al en comē totter sobarheit eī spanich.
der andere die sterkere sij vā lichame
niz ghecomen. Waer ōme seleuse dat
anders dincken dan dz sij wt redenen
selen bekinnen dz het recht es die ghe
ne die meer sij neder ghecomen meer

ontfaē eñ alset lzñen dat het raḥt es
dat sy dan met willen en selen datse
alle dat ontfanghen datse haer luttel
sie ontfaen Want men salse lyden die
nún vermoeghen. ēñ dats datter nae
volght. Noch sy en selen alle nz willen
datmē hē dz ghaue datse sie dat haer
luttel meer nemen met om datmense
eert maer ō datmese lydt op dat nz en
ghesae die vermalendide verkeerthe
dat m die cloesterē die aerme lecker
werden daer die ryke m aarbeyden
wat sy moeghen. Het es harde ōuer
dzachelic dz die aerme lecker werden
daer die ryke maarbeydē watse moe
ghē dats vastende te werdene dz sie
wil dicwijl m haer velen nochtans
ghesae. Want haer velen hoe sy eedel

qre:

ikeerthe

der eñ lecxaer waré mder weerelt
hoe sijna mden cloesbare verworpelikev
eñ stringhelikev leuen. ¶ Sijhaer vele
hoese mder weerelt verworpender
eñ aermer waré hoese na mdē cloestev
meer hoedheden eñ weeldichedē suekē
¶ aer alsoe wij ghesproke hebben soe
eelt hede onuerdrachelyc eñ verkeert
dat daer die aerme weelde smert die
hij te voerē met en hadde daer die
vijke om die nūne gods pijnt te aer
beydene montrekene der ghemerhtē
¶ die dient den buke eñ dese dē gheeste
¶ die gaet ter pijnē ouermids den bree
den eñ den rumen weth. ¶ dese gaet
totter glorie ouermds den nauwen
weth. ¶ Alsoe alo noot es dē ziekē mñ Dese
spijse te nemene op dat sij nz verstwaert

en werdē alsoe salmense traeteren
naerder sieckeit dat sy lichtelyc starck
werden alsmense oeck vanden nederste-
aermoedē der weerelt ghedomen
soe dat hē dz ghene sal haer mulve
gheledene sieckeit dattem rijkē ghecft
gheledene ghelvoente. Dōmerghen
sijn sieckeden mwelken eest dat die
menschē neemt die spijse en hulpt hē
niet maer beswaert hē. dēn dan sie
es den zieken noot dz sy nun nemē
op dat sy nz beswaert en werden. ajaer
als die sieckeit es ghelerghen soe sal
mense alsoe traeteren dat sy haestelyc
weder starck werden. dēn mdese stain
malanghen der bruederen en sal met
enigē wesen ander persoene
die nederste aermoede en salmē nz

verhuade

verlnaden mdien dinghen die die
menschelike noot eyscht. Want hy
dat ghheeft die mulve ghebedene hecht.
datten rycken ghheeft voorghebedene ge
woonte Want die ontfarmhertich es ide
anderen gode es ontfarhertich mhem.
Want daer af spreect hy. Wahich sij die
ontfarhertighe want sy selen ontfarm
hertichent vertroyghe. Dit sinte iohannes
spreect. Die sinen bruder siet noot
hebben en sluyt sijn binnenste op hem hoe
mach mhem sij die mine des vaders.
Daer mine eest dat wy willen hebben
die mine des vaders soe selen wy die
werken der ontfarhertichent oefenen
ae onsen bruder dit alo wy dat doen
soe dienen wijsheyn sonder twyfel die
mden ordeele synen ghhemunden sal segh

ghe ¶ Ic was siecke en ghi hebt mi ghe-
visenteert ¶ Ic was hongherich en ghi
ghaeft mi tetene ¶ Dien nie hare loen
vloeths weder ghheeft alsmē daer na
spreect ontfaet dat rijcke dat v be
reet es vā beghinne der werelt ¶ Als
wij dan onse broeders onn gode die
nē soe vertrijghē wij dat rijcke der
hemelen ēn al sijn dese werkē wort
die lōe sal weleu ewich ēn soe volcht
daer na. ¶ Maer als si weder heb
bē haer oude craechtē soe selensse we-
der ghē tot harer salegher ghelwoe
tē. ¶ Salegher ghelwoente es vastē. sa
legher ghelwoēte es dz lichamme te cas-
tine. ēn nn ēē kenechent te bringhene
¶ Salegher ghelwoete es af te houdene
vleeslicheliker begheerte die teghē die

zielē stryndē ¶ Die den knechte gods
alsoe vele te hadt betaemt als hi
myn behoeue. op dat hi wāneer hi
stercke hē ghelworde niet ghehoude
en worde vander ghenoechte der
spysen wt welker hi ghelolpē wer-
de mder noot haerer sieckheit ¶ Jet
es noot dat mē dattmē des vleeschs
lorghe draghe ō hē sieckheit te verlich
tene haer alst weder sterckt es ghe
worde soe mochtmē weder af sun
de die selue lorghe. op dat die ghe
noechte der spysen niet en houde
de knechte gods. op dat hi nyt en die
mē der ghilsicheit. die der zielen sou
de dienen ¶ Daer ōme hoede myn be
hoeue hoet hadt betaet datse niet
ghehoude en worde vā ghenoech

te der spysen op dat die sonde der
sulsicheit niet en verdrinke die cracht
der zielen Ende niet en verrasche ver-
winghe nighecstelike stryde die
nv yerst mi hē selue ouermids ghe
stadder begheerte des buyks verwo
nen en heeft dat stoke hys vleeschs
noch inen en mach nv opstae tot
ghecstelike stryde ten sy dz wi yerst
den vyant die binnen ons es als be
ghcerte der sullicheit teme dat
eest dat wy die niet en verwinen
die ons naest sy soe en eest ghcen
wonder dat wi te verghecfs voert
gae te stryde teghe die ghene die ver-
re sy op ghestadelc menschē ouer-
mids datte niet en were ordinaec
ghecstelycs strijts versuemē haer

ghulsicheit te teincne en stae op tot
ghoestelike strijde Die oec bi tijde
dinghe doe die van groeter starcheit
sijn waer wat die sonde der ghulsicht
hem verheert soe verliesense ouermits
quade ghenoechte des vleeschs al dz
si sterckelijc hebbe ghedae en als
die buyck niet bestrict en wert soe
soe werde alle dandere doechde ouer
mids begheerte des vleeschs neder
ghesla ghe Dat betreckt dat nabu
zarda prince der colke verderfde
die mure van iherim wat als die
buyck niet en wert bestrict soe wer
de verloze alle die naechte der zielen
Dat volck dat uut egypte ghecleydt
was vielnidar woestine om datse
verinaedde dat hemelsche broedt

eñ begheerde spijse des vleeschs Cflau
verloes die glorie der verstgheboer-
rentheit. oñ dat hi met groter
viereghen begheerte een snoede spi
se vā hmge begheerde Ndāt die spi
se eu es niet quaet maer dz quade
es inder begheerte Daer ome eest
dat wi lecker spise bi tade sonder
meldact nemē eñ die snoede niet
en proeuse sonder vlecke der rosen
cāe Daer ome die dinghe salmē ne
mē die de noot der natuer ē eyscht
eñ niet die ghenoechte des etens
begheert ¶ Die selen hē rijst ver
noedē die sterckeer sij ni spaeracht
Ouermids sterckheit der spaerheit
werdē verdūnt die ghebrecke des
vleeschs eñ van doodinghe der

ghebzeke wassende spzuite ꝺ doech
de eñ si hem die ghewareghe rijcheit
de ouermids weldeñ gherijst wer
de die zielen der aymsaeher nieschē
chī daer af soe volcht hier na ghet
es beter niet te behouē dan meer
te hebbene ghet es beter yets wat
armoedē om gode te lidene dan
overvloedicheit hebbē ende armoe
de die om gode es went octmoedicheit
die begheert es alles goets dā ouer
vloedicheide wert houerdie ghebo
rē die begheert es alles quaets Daer
ōme op dat een kuecht moeghe
verdruckē die weelde eñ die begheer
tē des vleeschs soe sal hi altoes tot
niet pinē dan sijn rechte noetdoeft
eñ sal des voetsels eñ der cleeder

oer myn willen hebbē dan noet
es Onse menschе die wi vā buyte
dzaghē hebbē wij tot eerē hulpe
re onser ynwendegher aendacht
cū al eest dat mi hē sij quade bee
rnighē soe sal dat volbzinghē goe
der werkē oeruloedegher in hē
welen Daerōme eest noet dz onse
ynwindich menschе een ghelijc
middelare si tusschē hem cū den
menschе die hi vā buytē dzaeght
op suē vutwendeghē menschе tot
sauldeghē dienste hē altoes mach
hebbē te dienene cū met vrē hal
se vut hoeuerdiē hē niemermeer
weder en spzeke ¶ Wabyt en sal
met merckelijc sijn noch en begheert
nz oerminds den cleedere te belja

ghenie maer ouermids goede zeede
Dat dese hyleghe man leerde hy eest
hi ghedãe dãt het es ghelaeuë dat
sy cleedere noch alte schuïede noch
alte verwoxpe en ware. maer vã
ghenategher en behoerlikers sappe
nissen hyen leest oer dat hi vã hẽ
selue spraec ende dat ir nin scame
vã eenẽ costelikẽ cleede wãt ten be
tãet nz nimmer leerẽ ten betãet niet
minẽ ledẽ. ten betãet nz minẽ grau
wẽ hare Hier af spreect ons here in
der ewangelie Siet die nz saechte
sijn ghecleet sijn indẽ huysen der coninc
ghen Die cleeder werdẽ saechte oft
weeckẽ ghecleetẽ ō datse malkẽ eenẽ
weeklẽ moet Die zale der coninge
heeft ghenoechte in weeklẽ cleederẽ

Wãt ten betãet niet mijder ghelijken

Die kerke xpi heeft ghenoechten
hare dē en oetmoedeghē cleedere ende
soe dāe selen die cleedere der clerc
welen datmē daer mi nz nyeus en
moeghe merkē. nz ydels. nz ouer
uloedichs. met dat tot houerdie
hoert oft tot ydelder glorie ¶ eromm
nūs sent Dat saechte cleet en siert
nz den clerc macr reynicht der hyte
Daer ōme lactōs allen sierē met
gheestelikē sierheitheidē als met
reynicheidē. met oetmoedicheidē
met saechtmoedicheidē. met ghe
hoorsamheidē. met verduldicheid
dē en met mānen Dit sij cleedere
n welkē die ziele den hemelschen
keyser mach behaghē Dat die ōt
sienlike bruydegōe en eyschtnz die

vutwindegſhe maer die ynwinde
ghe ſwoenheit alſer ghecla'eiē es
Al haer ghloxie der dochter des co
nincs es vā binnen Daer ōme onſe
rijcheidē eñ ſwoenheidē ſelen we
ſen ghoedertzeedē dāt die ziele es
ſalich die'nē ſelt mdē bocke der
nnnen Hoc ſwoene lijſtu mij vrie
dme eñ ghēe vlecke en es in di Dae
ōme lact ons pnīē den onſichenlike
here te behaghene. nicti kleedere
maer mzeedē op dat in ons vol
vzacht werde dat die apoſtel ghebiet
En wilt niet ghelijcformich weſen
der werelt maer vernūwet vinder
nūheit ws ſins ghī al eelt dz onſe
wtwindeghe menſche verderft noth
tans wert onſe inwindeghe mēſche

vernuwet vā daghe te daghe Daer
na leit hi van voertgane vandē sta
te eñ van anderē beroeringhē des
luchtes eñ leit Als ghi yewerts
gaet soe wandelt te samē Als ghi tot
daer ghi wesen selt soe straet te samē
In uwē voertganghe nuwē state
nuwē abite eñ in al uwē beroer
inghē en ghesichte nz daer hē ye
mā ae stoetē mach dict sict. maer
dz uwer heylicheit betract Die hey
lighe kerke der volcomēder men
schē en bloeyt nz alleene metter
eerē ghecestelijcs leuēs maer si
bluet oec met suerheidē onbeuleckt
eerlamheidē als ghesciet es hi
bloemē si vruchte der eerē eñ on
beuleckter eerlamheit Het es gheel

stelyt eñ cerlamlyt alsoe als die
broeders te gader woenē datse
soe te gader wandelen eñ te gader
stāe eñ die apostel spzeckt dat alle
dingthe eerlamlyc eñ na ordinā
nē ghelatthe Oer machmēt ī luchtāc
luker verlamīghe wat ghecastelyes
verstāe dāt nie beclaryft dat ghe
sellaap der heyleghē verūcerlyc es
eñ ghecordineert als een scare ghe
wapender liedē die ten strijde gāe
wāt als die scare des heers haer
bereydt ten strijde. soe pītse haer
te vergaderene op datse vandē vy
andē nz ghebroke nocht doergaen
en werde Also soe wert ons ghecaste
like scare die nie ghebiedt datse sal
verlamet eñ ghecordineert wel te

gader staē en wandelen tegh̄e den
boesen ghyeest daghelijes ghelwapet
ten stryde. op dz si ouermids haren
vergaderinghē den oudē vyant ver
saghe die nidē knechtē gods ghyee
dinck alsoe zee en ontlicht als eenich
der eendrachtich ghemaect het os her
de zee te ontlienē datmē seit Jn
al nuwē berocringhē en ghelechie
nz daer hem yemēt diet licht nem
mach stoctē maer dat nuwer hey
licheit betaect Alsoe selen manoedtē
leuē datse nyemēt niet rechte en
mach begrypē Dāt het es herde
ontlamelijc datse begrypelijc leuē
die vander oerdenīe wegh̄e daer
toe ghesyscht werdē datse ande
rē liedē vorme der heylicht selen

welen wāt tot hē spzect sonderli
ghe die sceme die scat woest hey
lich wāt ic heylich ben spzect die hee
wōy selen inder waerheit heylich
welen die den name eñ dat abyt
der heylicht eñ ghecestelijcs stucts ōt
sāe hebbē die totte godlyckē diesste
ghenoecht sij eñ ghcheylicht totte
ontare xpi eñ ghcozdineert tottem
godlikē verbozghesāe heylicheide
Daer ōme alsoe selen ons die nē
schē vermoedē als dienaers xpi eñ
milde dalaers der ambachtē des
dienists gods Die apostel ghebiedt uz
alleene in desen woerdē dat wij al
soe welen selen. maer alsoe spzect hi
selen v die menschē vermoedē. wat
ons en es uz ghenoecht heylicht ons

leues. ten si dat oec̄ goet si onse sunde
dat recht leuē es om ons seluen.
ons noot dorfteghe goede sunde om
ander menschē die dat af spreect
voert die apostel. ons behoort te
hebbēne dan die dē die buyte sīn goet
ghetuyghe Daer ōme selen wy al
soe leuē dattet leuē condoerdere niet
tē name/ eñ pfessie mettē werkē
op dz alsoe als die oerdene heylech
es/ die wandelinghe heylich si. eñ
alsoe alsinē dā ons goet leuē dattet
mettē ghetuyghe goeder werken
vollzacht werdē Soe leuē wy ghecl
telyc eest dat wy onse onghecorlof
de begrozinghē bedwinghē onder
dwanck der correctiē eest dz wy on
se sinne pinē te bedwinghē datsen

en moeghē der ootmoedicheit nocht der
lichēit dienē. op dat onse lieue lyn
pel eñ oetmoedich. eñ dz oghe niet
vastechijt en belie dat der herte ouge
oerlocht es te beghheerne. op dz onse
hozē li puer eñ beschoedē eñ ouerula
deghe eñ ydele dinghē verouwerde
ghe eñ godlikē dinghē blijdelikē
ontfanghē Dat onse woerde lijf sma
kelijck eñ ghetymperet met sonte
der wijsheit verwozpende alle lede
ghe eñ ydele dinghē. eñ prijsende alle
goede eñ nütte dinghē. op dz li minder
herte reynicht. midē aenlichte sanicle
cuysheit midē ganse swaer zeedicheit
midē stanse reuerēcie. midē beroerm
ghē. voersienicheit midē deederen.
gheestelijcht op dat ouer al blicke

heylicheit ouer al schijne eerlamh
ouer al ghehoudē werde octmoc
dicheit Dat mi al uwē beroeringe
n; en ghelchie daer hē yemēt dict
liet aenstoctē mach maer dz ulwer
heylicheit betāet ¶ Zi eest dz ulwe
oeghē ghelvozpē werdē in eenich
wijs sien selen ighecuē werdē ghe
uest cfī als ghi vutgniet loe en es v
n; verbodē wijue te sciue maer dier
te begheerne oft vā haer willen
begheert te werdene es vol groc
ter sondē cfī daer af spzect ons
here mder elvangheliē Hoewie ēe
wijf aenliet om die te begheerne
die heeft te hant met hare ī sijn
herte ontuysheit ghedāe cfī iwāt
ouermids onghecorloeft sien die

begheerte wast daer die volcomē
heit der zielen mede beuleet wert
soe eest noet den knechte gods dz
hi altoes sij sien verdruckt. op dz
hi ouermids quade begheerte ēn
onreynicht des herte gode nz en ver-
tornde Die heyleghe dauid. want
hi sijn oeghe werp en̄ veste m een
wijf wert vloes vander begheer
te verwōnē soe dz hi overspel en̄
dootslach dede Daer ōmme eest dat
niet onbehoerlijcht der oeghe soe
groete man es ghenaken. wy die
verre sijn vā sijre heylicht selen al
soe dootlijcke val vā wonē alle dmr
ontsien en̄ hoedē Daer ōmme lact
ons hoedē die sentēne des heylichs
nobs die seit Ic hebbe een verbont

ghemaect niet mmē oeghe op dat
r vā ghheender ionckrouwē en dach
te cū wāt die heyleghe mā ghe
noelde dz ouc'mis den liene van
buytē die ziele beulect wert van hī
nen loe maect hi verbont met sinē
oeghē op dat hi niet onbehoerlijc
en laghe dat verbodē was te beghée
ne ¶ wāt die sonde en wert nz vol
comelijck verwōnen ten si datmē
nerstelijck hoede die zake der son
dē hier af eest dat loth ghebode
wert doē hi vloet vut sodomā dz hi
niet om en laghe noch en bleue mi
alden lande daer omtrent. maer
hē behoudē macte mdē berghe.
wāt loe wie volcomelijc die bewa
ghe der ghebreckē begheert te vlie

ne die sal hie van hare aensiene en
va harer naheit vremde make
en op clemen tot hoechcheit der doecht
de. op dat hi soe vele te vrijer bliue
va sonde als si voerder va hē beg
de inde lichame en in doechde ver-
scheede es en dattet sien een zake
der begheerte es dat wert oppen
baer inde woerde die hier na vol
ghen. ¶ Noch met alleene met sui
ghende toeneyghene, maer oec
met aensiene ontfeetnie begheer
te der wine en die wine der minne
¶ Recht oft hi opelijc sprake die
begheerte en begrijpt nz alleene
va bnien ouermids suighende
wesse. maer oec ouermids dz ae
sien va buyske. wat hadde die hey-

legghe dauid met beestnigghe der oghe
dat wijf met aenlien hi en hadde
ni soe groter begheringhe sijs vleesch
es ghetwaellen Hier af spreect ons hee
doer den ppheete Die doot der zielen
es doer uwe veenstere in ghecomen
es in uwe huysle ghegaen Die doot
der zielen es quade begheerte Dat
wondeghe huys es ons ziele. die
veynstere des huys sijn die .v. sinnen des
lichaems dit die doot dringt op doer
die vinstere en gaet mit huys wan
neer die quade begheerte ouermids
den sinnen doer breect totte binnenste
der zielen Daer omme op dat die leue
de sin van binnen niet ghedoot en
werde ouermids der begheerte van
buyten soe eest noet dat onse ereuestich

den veniſtere ons huys beſluytē op
dz wy die begheerte alſoe vele te
lichtere moeghe bedwinghē als wy
den ghelzeckē nz oepē en latē eenighē
nighenicke wāt het es zēe tonliene
datter na volgt ¶ Noch en leert nz
dat ghi hebt ongheſchē wille eeſt dz
ghi hebt ongheſchē oorſprōc wāt die
ongheſchē oeghe es een bode des
ongheſchē herten. Dit wile oppenba
rē die vutwindeghe ledē die dinghē
die binnen ſaulen en die ſtact des in
windeghē menſche wozdt dit wijſe
bekent ouermids der manierē des
lichāes ¶ Want ter minder meſdaet
alſt heymelijc bluet en het wert
te haus meerdere wāneer het be
ghint te oppenbarēne vā buytē en

men sal wetē dat tweerande ōnuyscheyt
es die eene es gheestelijc eñ dande
re vleeschelijc Die gheestelijke es die
ouermids gheenoechte der gheedachte
alleene gheedīe wert vā bīnnen
Die vleeschelijke es die vleeschelijcke
volbracht wert. maer die gheschiet
in vele manierē vā als nv ghe
schiedt ouermids sieke. nv ouermids
hooze nv ouermids kastene nv ouer
mids dinckēe. nv ouermids spreke
ne nv ouermids werke. ayet dudīe
voetsele wert gheuoet eñ gheoefent
die onuuyscheit eñ die ziele gheschee
dē van gode. onuuyscheit vlyet vandē
zeedē. eñ onuuyscheit wert indē hn
nē gheoefent eñ daer af volcht
hier na ¶ Eñ als die onuuyscheyt

aensiē

herte hē seluē onderlinghe al suwycht
oer die tonghe inet ghelijkē aensie
ne rouderghē eñ na begheerte des
vleeschs ghenoechte hebbē elck in
des anders mīne al blijnē oer die
lichamē onbeualt vā onreynē vlec-
kē nochtās vlyet cuyscheit vandē
zeedē cuyscheit vlyet vandē zeedē
wāneer met hare onderlinghe sie
ne die oncuyscheer wille meer eñ
meer verhittet cñ al blijft dz licha-
me onbeuleckt nochtā cuycht men
die onreynē vlecke met sieke met
begheerte met oinckē oft mz ghe-
nochsaem met dulcamerghen vocom
ghē wast die sonde recht als van
ghrade te ghrade van quaden ghe
dachte wert ghenoechte ghebo-

vander ghenoechte dz consent, van
dē consente dz werke. vandē werke
die ghelvōete vander ghelvoechte
die noet Die apostel seit dat nidē
leedē es die wet der sondē welke
wet es ghelvōcte die wi ouermids
dat wi sondeghē ontfanghe van
welkē wi niet af en scheedē als wi
willen. o dat wi metter ghelvoen
te ghehoudē werdē recht als met
enē bande der noot Daer ōme eest
goet Wanneer die sonde beghint te
oppenbarene dat mense dan tornē
gere wāt beghinsle te meerderene
soe maerse mirtelike groetheit der
sondē En wat seit die psalm van
desen Ic hebbē verlinght haer boes
heit die rechtuerdeghe here sal af

slāe haer nerkse ¶ Hoe wie ni een
wijf lijn oerspē herdt eñ haer hecht
tingthe inēt in hē die en sal nz wa
nē dat hi vā anderēs inwenēt sghe
sien en werde wāt hi wert ēnier
ghesien. eñ vandē ghecrē die hi
wāet dat hē met en sien ¶ Dat sie
wijf dierwijle ghesschie vandē ghee
nē die haer mesdaet willen ver
hoedē wāt alse haer boesheit hey
melijc eñ bedectelijc wanē te doe
ne soe oppenbarē si hē selue al lijs
nz en weten eñ die mesdaet diese
wanē dat hey melijc es anderē
nieschen oppenbaer ¶ Maer sict het
si heymelijc alsoe datter ghēē mē
sche en sie. Wat sal hi doe voer den
ghecrē dict vā bouē aensict die

ghee dnic heymelic blinē en mach
oft salmē daer ōnic wanē dat hi
des niet en siet. Want hijt soc vele
verbeelder siet als hijt wijselic
ker siet Daer ōne mi allen dinghe
die wij werckende spreckende oft dif
kende nieldōe selen wij zec ontlie
dat aen lie des ouersten rechters
Want al en lijn bitijdē den mēsche
onse boesheidē niet oppenbaer noch
tans lij voer linē oeghē alle dinck
bloet en oppenbaer chī dat sonde
ons vaudē sondē weder trecken
wāt mi linē ghierechte en mach
ghecn quaet blinē onghewroke
Jeghē verocrnighē der ghebreke
selen wi setten die pine der hellen
en teghen vergunclzelike ghenoech=

te dat elweghe wee wdant die es
herde diwaes die daer̄ōme dz hi
cen̄ clenē tijt der ontrijscheit
diet en̄ sij onsalegghe begheerte noch
niet quaders ghelost voet . verhelt
die hemelsche soetheit en̄ loept m̄
die elweghe verdoemenisse Daer̄
ōme sal een heylich mēsche ontlien
gode te mishaghene op dat hi niet
en wille den wijf̄ qualijc behaghe
en̄ dinckē dz hi alle dinck sict op dz
hi niet en wille dz wijf qualijc aen
sien wdant sijn auwt es ni desers za
kē ghecrijst daer ghelaceuē stiet
die sij oeghē hechtet es eyschijt voer
gode not welckē woerde openbaer
es . eest dat wij onse oeghē ni een
wijf hechtē dz wij gode dienen wij be

hagthē soudē ergzehȳck sȳ. eñ daer
wȳ grāne af soudē ontfāe daer
af ontfāe wȳ pīne Daer' ōme eest
ons noot eest dat ons die mīne godz
ns en scheet van onser boesheit dz
ons daer af trecke die anxt eñ eest
dat wȳ gheen gheen oechtē mden
oiersē blȳscapē en hebbē dat ons
verūcere die elweghe pīne Hoc
begȳnt die menschē vā sīnē sonde
te scheedene eest dz hȳ anxt heest
te mishaghene sīnē scheppere naer
yemāt mochte vraghē hoe salic
gode ontliē soe dīnct dat hȳ alle
dīnck siet ēest dat di prekelt een
quade conscīēnc soe dīnct dz di god
siet Hoc wat quaets ni di es peyst
dz het god al siet watsthu does wat

stu sprekes | oft wattu in dñ herte
dzaechs merckc altoes bouē di die
oegthē gods hebbe altoes aurt hē
te meshagthene Dits die lwech der
rechtuerdicheit Dit sy begthme
der wijsheit alloc gthesaetuē es.
Begthin der wijsheit es die vreese
des herē Als gthi dan te gnder
sijt nder kerkē oft ander lwaer dz
wijue sy soc bewaert onderlingthe
uwe tuysheit Die doecht der tuys
heit es groet en wert mdē godlijc
kē saligsten zēe gthepzesen Dese d
doecht es gtheestelijc en hemels wat
si verhelt den menschc vander eer
dē. si vergndert den menschc met
tē ynghelen. si vereenicht den mē
schc met gode. si maect vandē eart

dese duechet clymet bouē menselike
nature

schē enē hemelschē eñ vandē vleeslik
like enē gheestelike nīesche Dat
dz ēe mensche cuys es eñ reyne dat
en doet niet soe zēe menschelyke
doecht als godlike doecht Ouer-
mids reynicheit myt ons die onsie-
like bruedegōde. wāt die zicke en be
haecht gode niet esse niet reyne
wāt eest dat si der onreynicheit
eñ onmyschcheit dīet soe esse hē ey-
selcer eñ lachterlee Die doecht der
reynicheit es gode ontfanclikelyck
eñ den mēschē Dese doegt benyt
mi ons die oude vyāt eñ āeuechtse
sonder aflaten. wāt hi es ēe rade
re der onreynscheit. hi bedruecht
eñ verderft vele menschē. hi en
spaert noch clerck noch monck

en dz zeé es te beluchtene hy neder
slaet oer gheestelycke liedē Daer
ōme eest noet groete hoede onse
cuyscheit onderhinghe te hoedene
wāt eest dat wyse verliesen soe ver
liesen wy alle onse goede werkē
eñ oer ons seluē Die sy cuyscheit
verliest die verliest syn ziele. hy
verliest gode hy verliest hē seluē
naer daerōme woenē wy m ee
op dat wy ons onderhinghe bewa
rē ons onderhinghe corrigerē ons
onderhinghe leerē. op dat een ye
ghelyc vermoeghe onermids dē
anderē dz hy niet en vermach ouer
mids hē seluē naer wāt ons be
waringhe vā gode es eñ niet vā
ons soe volcht daer na. Want

god die m̄ v̄ woent sal oec ī des
manieren̄ v̄ behoudē wt̄ v̄ selue
want onse hoede en es nv̄ ghe
noech ten sy dat ons tegh̄ē woor
dich sy die godlike hoede. Ten
sy dat die hee die stat̄ behoede
soe waect hy te vergheefs diese
behoedt̄. Alsmet̄ en es die
ayscheit̄ in hē selue behoudē
mach oft̄ in enē anderē dan
ouermits gode. maer eest̄ dz hi
in ons woent̄ soe vermoghen
wi ouermits hē dat̄ wi ouer
mits dat̄ wi ouermits ons nv̄
en vermoghē daer om lact̄ oō
soe pm̄ē te leuene dz wi in hem
woenē. ēn dz hy ghelijdesghe in
ons te woenēne. op dz wi ouer-

mute hē anysch eñ rechtveerdich mo-
ghē wesen. // eñ eest dat ghi dese on-
anysch dee oeghē daer vn af ghespro-
kē hebbē me kē mocht onder vul-
enich dien vermacht vloet. op dat
tz voert en gae dat quade beghin
naer altehants worde ghekeert
geert. // Naer eest dat ghi nader
vermanighē anderwerf oft op
enē anderē dach hē dat selue siet
doen soe vre bā b dat vint die
sal dien als enē ghewondē men
sche diē men behoeft te ghenese
ne muldē. // Naer nochtan salmēt
eerst enē anderē oft den derden
wisen op dat hi met tween oft
daer mont moghe werdē ver-
wōnē. eñ met behoerlik vrect

hert ghedwonghē. Dese sentencie
concordeert mettē woꝛde der euā
gelie ēñ des apostels. Wāt sp pau
wels spꝛect. Et emich mensche
becōmert met enegher sonden
ghi die ghecestelijc sijt selt hē leeꝛē
ndē ghecestе der sacht ichеit
ēñ ons hē ñder euangelien.
¶ Dest dz dij bꝛueder sondicht ī dy
gmuc ēñ bꝛesptene tusschē hem
ēñ dij alleene. hoert hij dij soe
hebstu hē ghedwōnē. Maer dest
dz hi nz en hoert soe neme met dij
twee oft drie ghetughē op dz ndē
monde twee oft drier moghe stāe
ē yeghelijc woert Met groeter
neerstich salme ondersuecke ende
oꝛrigere die sondē. Wāt en bete

rē Wijse uyt in desen leuene Wi nō
dender om vdoēt mdē toecomen
dē leuene. Ēn daer af eest dz die
apostel seit. Iyet es zeer amptelijc
te vallē in die hande des leuendē
gods. Daer om eest beter nv dz
leuē te beterē dan hier na elke
lijc te vaderuene. Die beresym
ghe mint die es Wijs. Ēn daer
es ghescreuē Beresheden Wijsen
ēn hij sal di mīnē. Ēn alsmen
den dwasen beresht soe Wt hij
toernich Maer seit die apostel
tot sinē discipel thimotheum
Deo vlietich sprect hi bequame- iiiima
lijc ēn oec onbequamelijc. Bequame
lijc om die ghene die gaerne hoo-
rē dWort gods. Onbequamelijc om

die ghene dict/ noede hoert. Dat
ghelyct die de sonde̅ beve spē moe
te bint̄ Wesen onrustich ende
haestich. maer dese haestich ert/
cr ent̄ met/ tozne maer met/ mīn-
ne̅ ¶ die ghene die ghestoert/ wert
t̄ dat̄mene beresp̄t/ Wāneer die
beghint̄/ te druckene met/ hoe groe
ter mīne̅ hē syn broeder beresp̄te
soe vblyct hi hē dictwile vander
beresp̄inghē eñ p̄is̄t/ hē syn mes-
dact/ te betere̅e. Noch ghi en
selt/ v nz oordelē quaetwillich
alo ghi dat/ oppenbaert. Want/
ghi doet/ meerder sonde laetti v
wt breeder swighende verder
ut dien ghi opperbarende mo-
ghet/ corrigere̅. Wat/ heeft/ dijn

broeder een wonde in sinē lichā
me die hi wilt berghē om dz hy
mynt heeft voer sondē. en weide dz
dat uz wreedelyc van v vsuer
ghē eñ ontfermelyc gheoppen
baert. Hoe vele meer bestu dan
schuldich te oppenbarene op dat
ghē meerder quaet en verwu
le uwt herte. Ende hy wreet die
sijn broeders wonde mdē lichā
me heelt. vele meer eg hi wreet
die der sonden wondē die mder
zielē sijns broeders eg uz en op
penbaert eñ hi eg schuldich sijn
doots dien hi swighende laet
verderuē. Dāt alsoe als die son
dare vdoēpt wert bā sinē wīkē
alsoe wt dese verdoēt bā sinē

¶ ſuyghene dñ̄ eest dz hi Wreet es
die nz en oppenbaert de mesdaet.
soe es hi ontferlyertich dieſe nz
en bergher. Noch men mach den
ouſaleghē ghēē meerder ōtfer
tich doen. dan als hi doet dat
mē hē den rechtē Wech Wise en
groetē loon ſal hi hebbē vanden
almechtegħē hēē die ghesproke
heeft. Salich ſijn die ontferher-
tegħe Want ſy ſelen ontferhertich
bertreghē en ſtaet iacob ſpreet
soe Wie bekeerē doet enē ſonda-
re vander dolingħē ſijn Weech.
die ſal vrē vander doot die zie-
le des ſondaers. en hi bedect
menichfuldich ſijnder eyghen
der ſondē Maer in Welk ma-

nyeuē men die sondē sal oppēba-
rē bellnyst/ hyj mdē navolghēdē
woerdē. Maer cermēt/ den an-
derē oppēbare ouermitt wellē
men sal vwīnē eest/ dz hyt loc
ghēt/ soe salmēt eerst/ dēn platē
toenē wilt/ hi hē mz beterē als
hi vermaēt/ es op datmēs lich
te mz oppenbarē en derf den an-
derē als hi hē heymelijc beteret/.
Allsmē een mesdaet/ heymelijc doet/
soe selē die broeders dient/ weten
dien broeder heymelijc corrige
rē. Eest/ dat/ hyt versuēt te hoerne
mēt oppenbarē den bader der
cloesters dat/ hyj heymelijc cor-
rigere sinē broeder op dat/ die
mesdaet/ die noch heymelijck

soe sal

es met/en Verde openbaer hem
allen Vaert/ dat hi heymelijc moch
te Verdē ghetorrigeert/ daer eest
dat/ hys loechent/ soe salmē daer toe
brīghē de ghetughē eñ als hi mz
ghetughē es vWormē soe salmen
daer ouerrechtē Daer af eest/ dat
hi nv seit/ daer Vaert/ dat hys loe
chende soe salmē voer aldē anderē
broeders die ander ghetughē daer
hi brīghē op dat/ hi met en Verde
van enen ghetughē beclaegt maer
vā tVeen of van dien vWōnē eñ
als hi vWōnē es soe sal hi na qoet
duncken des plaets oft des prel
ters tot Vriens macht/ dat hoert
Vrake der/ beternighe te doene hē
Die laechtelijc berept Vert/ eñ hē

breedelijc

met en beteert het noet dat men
dien lampelijc bereipe. Dat de
dinghe die mē in dē lichame met
lichtelijc en mach ghenesen moet
men in groetē siecheidē als sindē
Die sondē hem vlijnent te beteren
ne bent sondē daer hi heymelijc
was tweimaent die salmē oppen
baer bereipē op dat de wonden
die mē heimelijc met en can ghe
nesen oppenbaer ghenesē Weirde
ghaer oppenbaer sondē en salmē
met ghecendre heymelikker medi
cinē ghenesen. Dat die oppenbaer
lijc sondē ghe salmē bereipē met
oppenbare. op dat allmenlc ouer
mids oppenbaer bereipinghe ge
neest dat oec dander ghe corrigeert

Werde die hem nauolghende hebbe
ghelondicht ẽñ soe wie hemmelijc
es bmaent eñ he met en wilt be
tere die sal als hi oppenbaer bey
wõne es wrake der beterre ghe
lyde ẽñ waert dat hi de wrake
der beterre met lyde en wou
de al en ghinghe hi selue met bã
b. dien seldi bam nwer ghesellasp
but wozpe. wat dat en ghesciet
met wreedelijc maer ontfermher
telijc op dat hi met sijnd' beulen
kenden quale met meer menschẽ
en bederue Wat hets es
betey dat een mensche om behou
dinghe veele menschẽ bdoemt
Werde dan dat hanen vele soude
Welen m anyte. oiamds eens

menlichē quaet exempel Dwer ut
sprect ons hē md' evangelien
selt dat di saandelueert dij oe
ghen sheede vte eū Weerpse vā di
Wāt het es di beter dat eē vaan
dinē leedē vderue dan al dij luch
me Worde ghe Worpē mt eWeghe
bier eēn eēst dat dij saandeluēert
dij rechte hant houtle ut eū Wor
ptle van di Dinnds der rechter
oeghē of der rechter hant mo
ghen Wi verstaen enieghē onsē
noetdorstleghē vrient Die ons
voersiet m onsē salue die es onse
oeghē Die ons belorcht m onsē
noetdorstē die es onse hant en
eest dat hi ons voersiet en belo:
ght m gheestelike salue soe es hi

onse rechte oeghe of onse rechte
hault Dese die aldus noetdorftich
es Vaert dat hi dandé saendet
zeerde mdē dienst gods eñ hi hem
met en Voude beterē diē salmen
vand ghesellscap dat es vanden
lichame afsinden. Vāt het es be
tey te vliesene tlolaes vā enē leede
dā oūmds enē leede al dat lycha
me te vuarene Eñ dat ic ghehpw
kē hebbe vandē oeghē mēt te hech
tene dat salmē oetmdē anderen
ondruūdmghē vbedmghē oppen
barmghē betughmghe eñ Vree
kmghe & sondē ghetrouvelyc
eñ exustelyc houden mz mūnen &
menschē eñ mz hate der sondē ner
afsleeght te eenre and stat die sel

ue hepleghe leerare alloe salmē
mūuen dē menschē datmē haire do
lughē mett en mūnē Uwāt hes es
eē and dinc te mūnene datse ghe
maett lij eū een and hatene te dz
se doē sōneghe lij die d' andey
meldaett bereshē nz loe leere dat
Uot mūnē als Uot bitterh dz des ha
tes mett loe leere om datse Uille
dz li hē beterē alle om datse oe
renē den haett die li m haey herte
drughē eū dat en es nz mz gode.
eū het ~~en~~ behoert meey toter Ura
uē dā totey dinaplmē Daerōme
selē hē de breeds hoedē datse me
mēne mz toerne noch mz onUer
dichheidē en bereshē maey mett
suetichheidē eū mett mūnē eū al

ludet bindē herthē mdey ſtēmen na eyſ
ſchē d' meldaet nochtā ſal alwoes nid
herte ſaethyth blīnē alloe als die apoſ
tel ghebiet eñ ſeit Shi die ghecſtelyc
ſyt ſelt alloe dane menſchen mden
ghoeſte & ſaethyth leerē Eñ tes goet
Wat hi daer toe doet. En du ſelts aen
merkē di ſelue op datu uz en Werts
bewert Soe Wi dē anderē bereſpt
die ſal daer aendinkē dat hi ſelue
eē ſondare es eñ bioechs. op dz hy
uz ſwaerhyt en Werde bewert ſelt
dz hi dē anderē pīſt te bereſpene mer
Wt onWeerdicheidē dā Wt medelide
ne Duerōme bereſpmighe ſal Welē
Wt mīnē & menſchen eñ Wt ſondē. hant
datmē mīne houde totē menſchē eñ
huet theghē dē ſondē Wāt Wreedt

es uien sauldich den sonden eñ me
deliden der natuieren Daer volcht
na Daer soe wie tot soe groetē qua
de comt dat hi heymelijc van yemet
bueue oft eenighe grauc ontfaet eest
dat hy des willens beyt men salue
sparen eñ bidden voer hem Daer ō
me seghet hi dat die broeder in groe
ten quade es comen die eenich dinck
heymelijc ontfaet, Want eenich dinc
te berghene es die ordene eñ dat op
set te brekene Dne valt in groeter
quaet die een ouergangliere es sijn
re ordenen Want en hadde die heyli
ghe pplic heluzens uz gheweten dat
een groet quaet was dz zieti hyn dis
apel van naaman van syrie gnuē
heymelijc ontfinc hi en hadde ni ghee

re Wys soe anxtelijc metter plaghe
der lazarien ghelaghē Daer om
heeft hy ons met sinen exempele
ghe leert dat hi Ware bereytinghe
Wardich es soe wie alselke sonde
doet Maer nochtans eest dat lyms
Willens belijt men salme spareu
eñ bidden voer hem Want die met
daet Wort luchtere die met Willighē
beliene oetmoedelijc Wert ghheopē
baert Daer ōme spzac dauid Ic
sal belien yeghē my mīj onghered
hedt gode ende du heues berghenē
die boesheyt mīje sonden Maer eest
dat hi begrepē Wert ende met ghe
buyghen verwonen soe sal hi Wa-
lijkē beteré na goet duncken des
priesters oft des prelaets. Want

als die meldaet es Maerdere soe
behoert haer Maere disciplune hy
soudicht Maerlijc eñ doottelijc die
berecht tquade dat hi doet. Dan hey
melijkē ghauē eñ brieue scrijft ald?
sinte Jheronimꝰ Hoete brieue leet
hy ende sinerlijke hooftdoekē eñ
menichfuldighe ghiue en heeft nz
die heylighe mūne. Hoe Wie tot
sellzen dinghen heeft ghenoechte
die Wert met groeter ydelheyt ver-
leyt. Ende hoe hi meer ghenoechte
heeft miden nederen dinghe hoe hi
meer vanden onerstē Wert ver-Noz
pē Want Vt desen pleghē groete
quade te cōmene Maer soe Wie
begheert sijn ghebzeke volcōmelijc
te hoedene die en pijnt nz alleene

dat hy huede die dinghen die m
hem seluen quaet sijn maer hy
schuwet oec die dinghen dier quaet
werck oft quaet gheruchte af mocht
te comen ¶ Waer ons dien toebehoert
wel te leuene eñ goet exempel an
deren menschen te ghenene en be
haemt nz soedanen dinghē te doene
dier yemant op mochte hebbē quaet
vermoedn. Vulve cleedre hebt te
staderc onder een belvaerte oft wee
oft soe vele dat haer ghenoch es
die te scadene eñ te wederene datse
bandē motten nz ghequetst en ver
den. Ende ghelijker wijs als ghy ghe
noedt wert vt eenen helderē soe
seldi oec ghedect werden van eene
verwarere der deedere ¶ Dat hy die

deedere ghebiet te hebbene in een
stat onder eenen bewarere oft mee-
dat schynt twee zaken te hebbene
Die perste es op datse nz ouermits
roekeloesheyt verstyent en werden
eñ verderft banden motten als
meisse nz en weder eñ wt en sand
det. Die andere dat die bmedere
thelue cleet dat hi behielde nz en
gheloeue syn eyghen te sine waert
dat hem gheoorloeft ware te behou
dene in synre eyghenre stede. Met
desen sine schynen concorderē die
woerde die hier na volghē want
hi spreect ende maeght ghescheyen
soe en saelt nz aen v staen wat dee
de men v ghyeeft na behoorlycheyt
der tyt. weder een yeghelyc weder

ontfaet dat hi afleyde oft een ander
dat een ander broeder hadde op dat
men nochtan eenen yeghelike dat
hem noet es met enen weyghere Aner
gone spreect hi maecht ghelaen op
dat oft yemene waer dochte soe
eest ghecorloeft dat hi dat selue we
der ontfaeghe dat hi afleyde Waer
het hoert tot meerder volmaecht
Waer hi tot soe groeter verma de
nissen sijns selfs ghecomen dat
hem alleene daer ane ghenoechde
dz den lichame noet ware. alsoe
dapostel spreect hebben wy noet
dorftighe spijse en cleedere het es
ghenoch. Wien onderstreet met
die veelheit oft die ghedaente maer
alsoe vele noemt hy alleene als

¶ Ghenoechs der natuerer Want
in onvolcomene menschē eyschet
alsoes die Wisse meer dant noet
es¶ Ende also Saute Ieronimus
seet die menschelijke natuere laet
haer niet luttel Wesen ghenoechlijc
maer ghewoente heeftet vele toe
ghedaen. Wille ende lost hebben
der noch meer toe vergadert ¶ Naer
die ghode bolcommelijc minde die
sonde te male onderghane vleeschlijc
lijc begheerten ende sonde vele
onerbloedegher dinghē alsmē
die hi nv hout rechte als noetdorf
tich ¶ Daer om laet ons leerē ghe
de mmen Wt al onser herten op
dat Wy onermits sijn mine moe
ghen ymen. in stetliker noetdorf

ghenodyghlam te lime eñ onerbloedighe
dinghen af te lindene op dat Van
neer men eenē peghelu:en dat hem
noet es met en weyghert dat oet
bouē noetdorft nyement nz en hey
sche. Dne mīne en sieet haers selfs
niet. maer sy set dat ghemeyne
Werck meer voert dan haer eyghe
ne eñ maect den menschze inden
huyse gods verworpen Doe Wie
dese mīne volcomelyc heeft die
sal vanden selue dat hem noet es
af linden. Daer volcht na Daer
eest dat hier af onder v kynghe
eñ croonighe Werdē eñ yement
croont dat hy Vat quaders heeft
ontfanghen dan hy yerst hadde
eñ dat hys onweerdich es ond:

hi soe nz en wert ghhedeet als hȳ
ander broeder. hier af pruenet v
selnien wat v ghebreect inden m
wendertyen lieplichē habite nlves
herten die onne dabyt des lichaes
kuuet. Ghabyt ons herten wert
ghheheylicht onermits die ghaede
gods onermits nrivoene des hey
lechs ghheests als nder herten es
mine bede oetmoedicheit ghoeth
verduldich taechtmoedich ende
deser ghhelike dese lijn onse inwi
dighe rycheyden als goede zeeden
ende goede werke Waer eest dat
wij onder ons beghinnen te twis
tene te murmereerene en te kuuen
soe blijue wij blaes ydel van dese
ghheestelijken goede want die doech

den en moeghē mettē sonden met
bluen want een luttel heffels
doet eenē helen hoep deechs ver-
delen hier ōme sal een mensche hē
selue proeuē eñ merke hoe vele hē
ghebreect eñ in hoe groetē stade hy
loept die om vergandelicke dinghē
dat verliest daer hi salich af wer-
den sonde Daer ōme seggen wy ons
zē hoeden voer hvisse eñ voer hy
minghe want dat sijn die werke
des vleeschs. eñ alsoe die apostel
spreect die alsoe danē dinghe doen
en sullen dat rijcke gods niet beerē
Daer ōme vermaent hi ter anderē
steden eñ spreect. Niet en seldi doen
inz hvisse oft inz prelder glorie maer
een yeghelijc sal den anderē reke

nē bouēheu. eñ npeniēt en sal dic
ken op sijn boerdeel. maer een peghe
lijc op des anders. kinghe te verdu
ene eñ een drachtich̄te makene
daer sijn zée mitte toe dese twee.
Als dat peniēt hau den mīsten re
kene onder al den andere eñ om ees
anders boerdeel meer pepse dan o
sijns selfs. Want in desen tween es
oetmoedicht eñ mūne bellotē die
ix alleene ix en plegh̄ē te twistene
maer oec die in twiste sijn tot een
drachticht te brenghene eñ wāt
dese voerseyde poenten den volco
menstē toe behoere soe matticht
hij die sentrenae om die ghheene die
inn volcomē sijn als hi na leet
eñ eelst datmē mbe aranch̄t vōdracht

dat ghy uwe der ontstaet dat ghy
af hadt ghelaet nochtan seldi in
eenre stat onder ghemeyne bewaeren
hebbē dat ghy afleghyt Op datmen
in een Vane dattet yeneus eyghen
hy maer ghemeyne alsmēt in een ge
meyne stat leghet dat selue datmē
in eyghene ghebruyckene ontfaet.
Alsoe nochtan dat nyemēt hys selfs
Werck en doe. maer alle uwe Werke
selen int ghemeyne ghedaen met
meerder neerstichē ende in vierighe
blyschap dan oft een yeghelyc Vand
deet uwes selfs propere Werck. Ende
daer op bidt hy eñ bediet die sente
re des apostels eñ seet. Wnut quod
iube mīne daer af ghelaseue es dat
se des haers in een sieck salmē ald?

verstaen datse den ghemeynē or
boere set voer haren eyghenē orbo
re eñ met haer eyghē voer ghemeyn
ne. Dits die zake Waer ōme hem
selue nyemen arbeyden en sal maer
dat alle onse Werke int ghemeyne
ghedaen selen nz meerder neerstich
eide nz bierighēr bliscap dan oft
sij ons eyghen Waren Want godli
ke mūne en siect haers selfs niet
maer sij set dat ghemeyne goet boer
haers selfs. Selt dat die mūne xpi
des haers nz en siect soe en sal on
ser negheen hem selue aerbeyden
Eñ Want die mūne xpi dat ghemey
ne voer set voer haer eyghene daer
ōme sesē Wij nz meerder neerstich
aerbeydē nit ghemeyne dan oft die

Werke ons eyghē ware. Want die
vrucht der minnen es meerdere dan
die vrucht der eyghētlst. Want ghee
oeghe en heuet ghesien noch oze ye
hoert noch ten es nit smenschē her
te nz ghecomē hoe groetē dnghen
god bereet heeft den ghenen diene
mīnen ende daer ōme hoe ghi meer
dat ghemeyne dinc dan uwes selfs
beso:cht alsoe vele seldi weten dat
ghi meer toe hebt ghenoemē op dz
nl allen dnghen die de vergancke
lijke noetdo:ft ghebruyct bonē sa
ne die onbergancke:lijke mīne die
bergancke:lijke noet ghebruyct der
tijteliker dnghen ende der tijteliker
neerstichyt in weller alwes bouen
blmē sal die mīne. Want ghee dnc

en mach gode behagh̄e sonder mī
ne. Daer ōme eest noet in allē dīn
ghen die wij doen dz bouē blīne die
mīne. Want sij es moeder alder duecht
den. Si es wortel alder goeder werke
sij es die hoghe wech die totte hē
mele gaet daer sinte paulus af
spreect. Noch toont veele hoghere
wech die nemt zee toe in deser mī
nen die ons die mīne gods alle dīn
ghē verssmaet die der werelt toe
behoerē die nz en begheert te behou
den te sijns selfs behoef maer mit
ghemeyne deelt als dz hij heeft. voer
waer hij gaet doer den hoghē wech
die eertsche dinghe onder ghetoo
den heeft eñ nz hertē eñ nz begheer
ten hem op heeft totte hemelschen

dnighe Rüne es ghelegghē in god
liker nūnen eñ in nūnen des naes
ten Godlike nūne es ghelegghen
in dren dnighē ouu dat wy blue
en sonde inden menschē ten woz
de onder ghewozpen der godlike
nūnen Want ons es ghebodē go
de te nūnēne Ut al onser herten
op dat wy alle onse ghedachten
keerē tot hem. Dan al onser zielen
op dat wy alle die affecten onser
zielen rechten tot hem. Dan al on
sen ghedachten op dat wy alle o
se redene daer wy mede onderstee
den eñ verstaen hebbē tot he. Inder
nūnen des naesten sijn Ubee dnighe
te houdene dattu eenen anderē nz
en does dattu di nz en wils hebben

ghedaen

ghedaen. Ende dat ghi wilt dat
v die lieden doen. dat ghi hen
dat doet. Van deser dobbelder
doecht der mīnen in gode ende
in onsen naestē beghinnē alle
doechdē ouermids welkē wi
nuttelyc beghceren die dinghē
diemē begheren sal eñ wi sou
wen nuttelyc die dinghē die
men schuwen sal. eñ in desen
tween stuckē mintmē den naes
ten behoerlyc alsmē hē hulpt
met weldadē ende hē met en
hyndert met quaden. Daer ōme
n al onsen dinghē dier de ver
ganckelike noet ghebruuct
sal haer voue oppenbarē die
mīne. Want wat wi doen

oft dmcken of spreke dat sal we
sen toter mūnen gods. of tot mū
nen des naestē op dat in al on
sen dnghē de somme of dat
mde al onser aendachtē altoes
si mder mūnen. Want i desen
tween ghebodē staet alle de wet
ende de ppheten. Daer ōme vol
chter na dat. Hoe wie smen
lmderē of den ghenē die hen
van vrienschapē of van enegher
nalheit toebehoerē die mdē cloes
ter syn ghesetē enich cleet ghees
oft yet anders dat noetdorft es
nen en saelt niet hemelijc
nemen of ontfaen maer het sal
wesen in machte des prelaets
ende hi saelt keerē mt ghemeē

goet. ende wient noetdorstich es
ghene. Want menighemēne le
uene en moet men niet hei
melijc ontsiē of niet eyghens
hebben. Daer eest dat yemē
ne yet woert ghegheuē men
saelt oic gheuen den plate eñ
wient noetdorstich es diē sal
ment ghenē. Also wert ghe
richeit wtghebluscht eñ ouer
uloedicheit af ghesnedē. also
wert mūe ghenoedt eñ heilege
armoede ghehoudē. Want alst
ghecorloest en es ertsche dinghē
te houdēne so wt die wijsheit
oft de moet die inder ziele es
ghedwonghē hemelsche din
ghen te peysene Donegghe

menschē sijn die swaerlijc verstoert werdē alsmē met en laet gheschiē datse de dinghē mo ghen houdē diese vā anderē menschen ontfanghē. Si mi nen ghenē si hebben ghenoech te in eyghenen dinghē eñ tot cleinen eñ snoedē dinghē hebbense diewile viereghe grote begheertē dat si daer omē ple ghen die eendrachtich der brude ren te verstoerene. Ende ten es gheen twijfel dat en gheschiet met rade des boesē gheests. Want die sulke viant meert haer alder seeden eñ manerē ende bewerghinghē des herten ende bewert eenē yeghelijken

mdien dmgh̄e daer hi weet dz
hme meest moeghe ūwinnen.
¶ Doch hme achtes niet weder
hi wt groter̄ dmgh̄e oft wt cle
nen dmgh̄e den mensche be
drieghen mach. maer alleene
hoe hi die mīne der b:uedere moe
ghe b:eken. ¶ Daer ōme selen wi ¶
thesghen den sallr̄e viant voer
hoedich eñ wakende wes̄e eñ
m allē dmgh̄e ons voerhoedē
voer sīn strickr̄e ende alle eertsche
dmgh̄e daer ons mede bedr:e
ghen mach. eñ onder de voete
treden ouermids cracht̄e ouser
zielen op dat wi sīngh̄e moe
ghen mdē psalm. ¶ Dat strick es
te male te b:okē eñ wi sīj ver

loest. ¶ Daer want somerghe
met desen strikē ghevanghē
werden soe volcht hier na.
¶ Dest dat yement heelt enich
dinc dat hē es ghheghheue die sal
men ordelē na ordeel der dieften.
¶ Die apostel seit. ¶ Dieue eñ mor-
denaerē en selen dat rijc gods
niet besitten. ¶ Want dieste es
hooft sonde also ghheseuē es.
¶ Du en sels ghheen overspel doē
noch dieste noch ghheen valsche
ghetughe spreken. ¶ Daer ōme
want dieste onder die hooft sō
den es ghherekent so salmē na
sentencie der heileghher schriften
also eenē ordeelē van diestē als
van overspele als van man

slachte als van valschē ghetu
ghe ſ hier ōme een broeder die
te helene begheert een dmo dz
hem ghegheuē es die hout īder
heleghher kerken iudas stat des
verraders die een dief was die
de borse droech eñ die dinghen
die hem benolē worde van ouse
heere wech droch eñ barthse die
soe zeere outſuct wert vander
sonden der ghierich dat hi also
als die boese gheest in sijn herte
sinde. sinē heere verwchte ende
verriet. ſ Daer in begherte des
ghewints vant hi die doot als
ghesaeuē es. Doen hi dorst had
de na den ghewīne quā hi totē
stricke. Dus dane sijn de vruch

ten der gheruchʒ. ¶ Daer ōme selē
die bʒneders huedē datʒ si gheē
gheewyn en begherē eñ datʒ si
gheen dinc en bergheⁿ op datʒ
si wtʒrade des boesen gheestes ī
dus grotē nesdaetʒ met en val
len. ende daer boere wtʒ rechtē
oʒdeele des almechtichʒ gods. pi
ne der der doot eñ der verdoeme
nissen ontfanghē. ¶ Dwe clee
dere selen ghewasschē werden
na wille des p̄laets. ofʒ van ofʒ
van volders. op datʒ alte grote
begherte des soens cleets die
binnenste der zielē met onrey
ne en make. ¶ Daerōme lyghe
biet te wasschene onse cleedere
na wille des prelaets daerʒ seit

hy selue de zake bi als op dat
de brueder gheen ouremoet
in sijn ziele en ontfae waert
dat hy bouē mate reyne cleedere
begheerde te hebbene. Want
also vele wert een yeghelijc
beilect van binnen als hi bu
ten ghereint wert tot ydelder
gloriē. Daer ōme seiet dat de
prelaten besorghē dat haer
ondersatē ouermids soenheit
der cleedere met en misdoen.
Ynte Hieronimus seit. Soen
heit der zeden maert den clerc
ende met soenheit der cleedere.
Daer ōme vermaent ons die ¶
apostel eñ seit. Een wilt met
ghelijcsoumich werdē deser we

relt maer vermwet vī mulheidē
uwes ſins. want die de forme
deſer werelt begheerē en ſuecke uz
de ſchoenh[eit] des mwndechs mē
ſchen. Ende homē die wtwm
degthe ſoenheit heuer yeeft hoe
men nuu mynt de ſoenheit
van bmnen. Maer dats waer
achtergthe eī gtheeſtelike ſoenh[eit]
die god eyſt van ons. daer af
ſprect hi doer den pphe. Wert
gthedwaghē ende weeſt reyne
doet wech dat quade uwer gthe
dachten van mīnē oergthē. Wāt
de healergthe ſanſtuere en ſeit niet
ſalich ſyn de reyne van lichame
maer ſalich ſij die reyne van
herten want ſi ſelen gode ſien

¶ Cude op dat menē en wane
dat men te male sal afsinden
de sorghe des vleeschs soe sal
hi nv voert Als de noet der
siecheit dwinct soe en salmen
nyghenre wijs dat badē wey
gheren des lichaems. het sal
ghheschien sonder murmerē na
rade der medeminē alsoe dat mē
den ghenē dient noetes al en
wonde hijt oec met doen. sal
na ghebode des prelaets doen
dat men om ghesonth behoeft
te dōne. ¶ Waer waert dat hi
iet wilde dat lichte ghheen ordo
re en ware soe en salmē niet
ghehoersaem sijre begherte. De
se sentencie schijnt mettē woer

den des apostels ꝯmo:derende die
verbiet de so:ghen des vleeschs
nader bescherte. maer hi en ver
biet vz die sorghe des vleechs m
der noodruft. Want ghi onder
scheet es tusschen der bescheer
ten / en den noot. Want dz bā noe
de es / dats nutte. en dz bā begheer
ten es / dats quaet. Domeghe
menschen sy die seggghen dat
ghestedeke staet vz toe en behoert
lichaemlike medicine. mer waert
dat syt wel merken sy souden
bekennen. Want dat wy eten
ofte drincke / en ons cleede en der
eertscher dinghen ter noot ghe
bruyken / es lichaemlike medi
cine daer ōme saelt sonder xoe

nen ghelchen na rade der medi
anen ¶ Ende tes goets dat hi spreet
datmē dwinghe sal mder noot
die ghene die nz en willen. ¶ En
datmē weder houde sal die ghe
ne ~~die ghene~~ die nt begheerten
willen. Want der noot salmen
ghehoersam sijn. ende nz der begher
ten Want al eest hmiderhicke
daermē luste toe heeft. nochtan
ghelooft mē sommighe dat het hul
pet. Diet daeromme en sal die mē
sche synre begheerte nz volghen
wat hi alsoe dicwijle wert bedro
ghen va synre begheerten/ dat
hi waent dat hem dz hulpt dat
dat hem dz hindert. Alsdus be
drecht die quade begheerte den

menschen. aldus veylt ghoet te
Weserie dat quaet en̄ stadelyc es
Diet Waerome die heileghe scrift
ture soe zee verdoemt die be
ghyeerte en̄ vleeschelike ghemecht
te. daerom̄e Want hy trecke den
menschē der doot als sijs uz en
wete. Oft aldus Want al eest hy
derlyc daenē lust toe heeft. noch
ta ghelooft men by tyden dat
het hulpt. Want na die leere
des apostels soe moete wy af
houden va vleeschliken begyheer
ten die teghen die ziele stryde
Want dat vleeschs begyheert te
ghen den ghyeest. Aer ouermids
disciplinen des ghyeests. soe salme
verdrucken die begyheerte des

vleechs. oyer sommeyghe sy stranch[en]
des gheests. en sommeyghe andere
die saechtheyt des vleechs bouen
mate volghen. Die yerste meynt
dat gheestelyc begheeren te leuene
verblusschen ofte dooden by tyden
dat vleechs metten gheeste. oyer
dat salmen weten dat die duecht
in quade wert verwandelt. esty dat
sy uz een heeft mate. Die ander
die vleeschlyc willen leue/ die pry
se hen metter sorghen des vleechs
oec haer eyghen vleechs begheer
te te voedene. daerom salmen
hen beyden een mate setten. Ende
die yerste salmen dwanghe te
doene datmen om gheestontheit
doen sal. Ende dander salmen weder

houden op datte uz en doen datte
vleeschelijc begheeren. Want ghe
southeit des luchaens salue houden om gode te dienene en die begheerte des vleeschs verdruckt Want hi dan oppenbaerder zechert heeft ghesproke soe leeft hi daer na van hemelikker zeker heit en leeft. Dan eeft dat die zechert hemelijc es moden lichaue. en die knecht gods leeft dat hem deert dien salmen sonder twiuel ghelouen. Het es recht datmē he sonder twiuel ghelouen dien goede zeden en heleghe wandelinghe preuen enen knecht gods. Wat uz ut woerde des sprekens

bekent

bekent̄ men die waerheit ofte
valscheit. ¶ Nv wil hare̅ vnrechten
sprect̄ ons here seldijse bekēnen
Dy en sij uz valschs. sy en sij uz
dobbel/ sy en sij nz va dien die
dobbelen herte̅ valscheit/ sprecke̅
hoe die knechte̅ gods sij inden ij
ten/ alsoe sij sij inden monde :
¶ Hoet̄ leue̅ ghheeft den woerden
ghheloeue. ¶ Nnact̄ leuen maect̄
rechte waerheit tvvnelachtich.
Daerōne sonder tvvnel salmen
hē ghheloeue̅ die sonder tvvnel
goet̄ sij. ¶ Ist̄ in deser manieren
eest̄ dz die ziecheit̄ hennelijc es
inden lichame/ est die knecht̄
gods seet̄ wat hem deert̄. dien
salmen sonder tvvnel ghheloeue.

Want die knecht gods bewaert
sij weyde op dat hi uz en meldoe
n sijnre tonghen. Die knecht
gods heuet ouxt dat hi gode sal
vertoernē uz alleene n sinē wer
ken mer oec n sinen woerden
Alsoedaen selen wy ons bewyse
soe dat wy sprekē datmens ous
souder twyuel ghecloene Dat le
uen sal ghelouelyc maken den
woerden. Ende die goede werken
selen ghetuyghe ghenē der wa
heit als ons here seet vā hē sel
uen. Eest dz ghi uij uz en ghe
loeft. soe ghecloeft doch den wer
ken. die werke die ic doe spreect
hi gheuē ghetuyghe van mij.
Want het etter vele dieme ijz en

gheloeft wanneerse nochtā die wā
heit spreken waerom es dat. Om
datse quaet sijn oft om datmē quaet
vermoeden op hem heeft datse uz
goet en sijn aer eelt dz onse leue
sonder quaet vermoedē begynnt
goet te werdene soe salmē te hant
onsen woerdē ghelooue datse son
der twiuel waer sijn. Hoe een mē
sche mit goet es hoemen hem mit
ghelooft. Hoe hi ghecastyt be
ghynt te werdene. hoemē meer ge
loefs heeft in sinē woerdē. Hie
vaut die noot der ziechten sonn
wyle beghheert die dinghe die
haer contrarie sijn daerōme leert
hi voert. aer nochtā oft dat
daermen ghenuechte toe heeft

nütte sij dan nz toter ghenesinghe
der ziechten. eest nz seker soe sal
men raet sueken der medicinē
ayen sal ghelooue hare woerde
ayen sal alnusschs nz volghen ha
ren begheerten want die knech
te gods worden dickbyle bewaert
van ongheorloefder begheerten
Daerōme eest nz seker / soe sal
men raet sueken der medicinen
ayen sal dien sueken. die dat on
zeker / seker maect sūten es
ghecn wonder dz wy raet sueke
der medicinē want wy lesen dat
die apostel sinte paulbels raet
ghebruete der medicinē want hy
in sijre epistelen thymote? ghe
biedt en seet. Du sels een luttel

Nyns ghebruyke om dme maghe
en ghestadighe ziecheit. Dan
sermicheiden des afstreckens der
noodruftten mateghet die beschee
den meester sinē discipel op dat
hi ouermids ghestadeghe ziecheit
nz te zere ghebroken en werde.
¶ Van den goede werke des pre
dickens alsoe ghehindert. Het had
de ghoet gheneest dz die heilegghe
discipel van sijre ziecheit vrucht
der verduldicheit hadde ghegheue
me. Maer die apostel voersach dz
het nutter was mocht hi ouer
mids yets wat ghelonden werden
en der andere menschē zielē go
de winnen. Want vt onderscheide
nen goede werken / salmē die mitte

kuelen waer aldus ghebruyke wy
deser macht dat wy daeromme luch
aemluke medmaue soecken selen
op dat wy gode daer meerre vrucht
af bringhen. Hoch sy ten selen
gaen ten bade oft waer noot es
te ganc mn dan twee oft drie te
gadere. Mn soe wie tot enegher
steden noot heeft te ganc nz wie
sijn prelaet ghebiet. en nz niet
wien hn selue wilt. Want ten es
nz mitte den knechte gods alleene
te wandelene en me sal saluē de
val op dat he mde weghe nz quaets
toe en tome. Wy selen als die a
pōstel seet voerlien goede dinghe
nz alleene voer gode mer oec voer
die meusche. Ou ons es ons ouse

conscientie ghenoech. ¶ Aer om and
menschen moet ouse ghenchte i
ons schoene wesen en uz beuleet
Die betrouwe heeft op sij conscien
tie en sij ghenchte verstaet/ die
es wreet sunderlinghe in dese stat
ghelet da die apostel alsi spreet
seruende tot sinen discipel. ¶ door
alle menschen selfsin exempel we
sen goeder werken. ¶ alsi hi seet tot
eender ander stede. ¶ wy sij daer die
werelt op siet. en die ydinghele en
die menschen die ons minnen die
soekt in os watte prysen moghe.
die ons haten spreken quaet achter
ons. ¶ daer wy die i mindre tansticheit
beide sij ghelet selen ontmids der
hulpe ons here/ ouse leuen en sinne

soe bewaren dat voer die yghene
die ons lachteren hen nz ~~en~~ sta
men en dorne die ons ~~lachteren~~
payseren. Daerome selen twee oft
drie te gader gaen o solaes en o
ghetuyghe des goeds leuens. Wa
welcken oec salomo spreect. Wee
den ghene die alleene es. Wo aut
eelst dz hi valt hi en heeft nyemne
ne die op hulpt in sijre herten.
twee te gadere sterckt malcanderē
ēn tes goet dat hi leet. Hy sal nz
vrou dat die plaet ghebiedt soul
dich sij te ganc. te wetene dz vande
plaet beworcht werde. selxerly des
persoens. ēn dz vanc ouderlate
duecht der ghehoersaemh werde
ghehouden. Dorghe der ghee

re die zieck sij. oft dienē vander
zieckt sterck sal makē. oft die eue
ghe crancht oft die enegheu rede
hebben. die salmē een vanden
bruedrs beuelen op dz hi vandē
kelmarc bidde dz hi eucr verghef
ken sieti behoeuen. ayen sal leye
ken euen broeder die gode ontsiet
die ghe sorghe sal hebben ouer
die zieke en hen ghenē datte be
hoeuē. Alsi hi sal heu uz socda
uesther uuiluker beghecrte die
nē oft hi ouseu here ihū xpo die
de. Nauti ous here sal sprekeu
uden dachte des oerdeels. Ick
was zieck en ghi hebt my ghe
biseutcert. Ei voert wat ghi
enen vā minē uilden ghedaen

hebt dat hebdy my ghedaen. Daer
ome selen die ~~cranckc~~ sterfste die
cranckē der zieken draghen Dat
alsoe wert die godlike ūūne vol
bracht als die apostel tuyghet
en seet Ghi selt draghen die een
des anders last. alsoe seldy ver
vullen die wet xpi Die wet xpi
es mūūe. Dwerck der mūnen es
dat wy vnderlinghe oule last
draghen. Onderscheden tyden.
en onderscheden ziecheit doen
dat wy oule laste onderlinghe
draghen. Naut ghheen druck
en pryst soe wel den vrient als
draghinghe des last des vrients
Waer die zieke want men hen
dient in gods stede soe sal hi niet

heer en̄ zere hem Wachte dat hi
nz sijre onberduldicheit oft ouer
vloedicht nz en bedroeue sinen
dieneere. En hi sal hem puit go
de te dauckeue op dz die zieckheit
die hem ghegheue es tot reynigthe
sijre zielen hem nz ghekeert en
werke tot neederwaerdicheit sijre sonde
En soe wien die cleedere. oft die
helderе/ oft die boeken benolen
sij. die selen sonder murmureren
haer broeders dienen. Alsoeda
nich selen sij hen behulpsen en nu se
kerder minnen seleuse haer brue
ders dienē. datse ouermids mur
mereringhe niden dienste die hen
benolen es uz sijden noch dattij
die andere ouermids haer verlue

menisse nz en doen mꝰnuerereu
Nuruerermghe es ghroote sunde
Dute ghregorius seet dat ryke der
heuelen en ontseet nyemene die
mꝰnuereet. noch nyemē en mach
mꝰnuerere diet ontseet. Dalo
mon seet. die voorsichtighe des
dwaes mentighe sijn als een rat
van eender kerren die hoy draghe
en mꝰnuereet. Alsoedanich sijn
vele brueders in vergaderinghen
die te vleeschlighe onderdanich sijn
en neemermeer af en late vā mnu
merinighe. Vleighe die welke die
apostel seet. Ghine en selt nz mnu
merere altoe haver sonu mnu
merere die vande serpenten
worden ghedoot. Waerōme va

den serpente dan ons datter ser
pent es vol venijs. ¶ Een ye
ghelijc die murmureert heeft dat
venijn des boesen ghecosts in sijne
tonghe. ¶ Van dien seet sint ja
cob. Die tonghe es onrustelijc quaet
vol vergheftenissen ¶ venijns. ¶ Daer
omme selen wij ons zere hueden voer
murmureren op dat wij uz verderft
en werden vanden venijne des boe
sen ghecosts dat die doot ghecost.
¶ Die boeken salmen op enen zekeren
tijt elcs daechs bidden soe wie
buyten dien tijt bidden en sal uz out
baen. ¶ Hier voze heeft hi ghelesen
datmen aendachtich sal wesen in
den ghebede ¶ ju vele en in tijden die
daer toe ghelesen sijn. Daromme sal

uuen die tyde deylen nu welcke uuen
sal bede/ en nu welcken studere. va
den werke heeft hi oec benaent.
dat nyeuue en sal hem selue aer-
beyden oyer dat alle die werken
n een en int gheemeyne ghelicht
Dese drie beuelt ons onse regule
die herde noodruftich is onser ze
len Als bede lesen en aerbeyden
Want ouermids de ghebede wer
den wy ghereynicht. Ouermids
der lessen gheleert. Oumids de
werke ghetalicht. Alsoe die hele
ghe gheest seet nae psalme. Want
du den aerbeit dyre hande etet
sahdy bestu en wel sal dy wesen
oyer dat hi ghebiet datme elckes
daechs die boecke sal bidde/ daer

es in benolen ghestadicht des le-
sens. Die knecht gods sal dicwijle
lesen want zeer orboerlijc es die
godlike lesse / om dz wij ommids
haer lere. Wat wij schoulden
selen en wat wij doen selen ende
waerweert wij ons pine selen
hier af seet die psalm. Dijn
woert es een lantterne mine voe
ten. Overmids der lessen soe wij
die zin en die verstenisse ghe-
meerent. Die lesse bereyt ons to-
ten ghebede en tote werke. Sij nu
sonneert ons tot scoulbekken le-
uene en werkekken. Daerome eest
billic datmē dien salich bestrijft die
nider wet ons hert druckt dach
en nacht. Die lesse en dz ghebet sij

wapeñe daerinne met verbint den
boesen gheest. Dy sin instrumente
daerinne ewighe salicheyt uz verarycht
met desen wapeñe werde die ghe
breke verdruct. met desen spysen
werden duechde gheuoedt. sy aer
alsmen aflaet vander letten soe
sal daer na bluchs na volghe dat
werk der hande. Want leedicheit
es viant der zielen en die oude vi
ant trect lichtelyc te sinde die ghe
ne die hi ledich vint vander letten
oft vande ghebede oft vande werc
ke ouermids ghewoente des le
vens seldy leert hoe du lene sels
en andere hede sels leert. Ouer
mids ghewoente des ghebeds
soe mmechdy v/ en den ghene die

d in unnen bereechte sch bronē.
Orunds dwerck uber hande en
caltynghe ubs lichaems noechdy
ghevsheren voedynghe. ulde ghebre
ken en v selue te hulpen coue nu
ulder noot en hebbē dat ghn den
ghenē noecht ghenē die noot heb
ben. Cleedere en schoen wanneer
die noot sy dien dier behoeuē. soe
selen die ghenē diese onder haer
bewarynghe hebbē datmē hen bid
det ghenen sonder verbeyde Wat
dat es dat hier vore ghesproke es
datse sonder unurnerē dienē se
len haren brueders. Want wan
neer sy beyden te ghenene die dr
ghen die noodruechtich sy. soe doe
se die brueders murmerē ende

loe werdense salue der sondē Dacy
ōme seleuse pnē om gode hareu
liuedars te dienēne eñ hē gheuen
dat hē noet es na behoerlikē tide.
eñ dat seleuse doē sond' mnr mēre
sond' doesheit eñ sond' beidē macy
met groter blyscap Vāt dē bliden
gheuere mut god vp dat si alle
moeghē hebben dat si behoeuē na
manere der bgaderinghen eñ na
moeghelijckt der stede eñ dat den
gheuē die dienē des te meer loen
Werde bā godē ende dedere eude
schoen & derke salmē houdē be
quame manere alsoe datse nocht
oftelijc nocht blickende bouē ma
te en sij nocht oct alte vVoorpē eñ
snoede Nocht datse soene steppe

nelle en hebbē meer dan betamne
lyc es/ noch onlaeppienelle meer dāt/
behoerlyc es ayaer datte sele/ lyn
datte bewisen eerlaemheit/ eñ geelle
lyc leuen/ Die brudē dremē haren
noetdorft/ ghecleet/ sclē hāedē datte
ghecen dmc/ oūbloedichlyc noch mz
moeplycheidē en begherē/ Want/
het/ es hē v̄ gelfenelle datte ouer/
bloedichs hebbē/ zu sclē dmckē dat/
de dmghē diesc v̄teerē lyc offer/ ghe
trouwer/ lxerstcure menschc om v̄
ghelfenelle haren/ londē eñ daerō
me en selenlc hē met/ v̄bludē om dzu
sellxer/ termghē ghebrukē. maer/ u
sclē meer/ outlien dat/ mdē ouden
testamente ghesprokzen es totten
prelters dat/ li loudē draghē de lō

¶ Den des vols Daer ome sel eenen met
groten amyte sorchvoldich syn ouer
die ghene Vellen ganen si dyslach
tich syn Eñ Wat dat zeen es te sorghe
ne so es den ermen xpñ als voer ghe
sproken es salichlekere altoes myn te
behoevene dan meer te hebbene Wat
Waer af sel Wi arm Woesen tẽ si dz
Wi om gods Wille ghebreck met ghe
lijden moede vordraghen Daerom me hoe
vele Wi ghelijdmaken dat Wi vbode
ne dmaghen hebben ghedaen alsoe moe
ten Wi ons af trecken vñ gheorloefden
dmaghen Wat doer een maghe porte
moeten Wi ons pmen mit ganse op dz
Wi toten ghenuechat der hemelscher
blisap moghen ghenaken. Wat hoe
Wi strenghen leuen hier leyden om

¶ Gode hoe wi meerre glorie besitten
selē mdē hemelrijc dan hyme selt gheen
bruūghe hebbē eñ eest dat ghise
hebt soe seldise haestelyc mdē. op dz
vā dē torne gheen haet en walle eñ eñē
balke make vā eenē mane eñ die
ziele make manlachtich. wāt al
dus leeldi die smē broeder haedt
die es manlachtich alsoe wassen
altemet de sondē die wile als wi on
se tonghe met en willē wed' strijdē
van pdelē woerdē. soe valle wi tot
sindelijkē dinghē eñ daey nae vallē
wi somwile tot murmeringhē eñ
tot achterspraken. eñ oec die wile tot
twiste eñ tot hate eñ alsoe salo
mō sayt alse wi bluemē te corrige

rēne die minste dinghē soe vallen
Wi in meerder dinghē sū als dan
de sondē ghebore Wert vand' son
dē soe Wert de boesheit verlinghet
Daer af leit die ppe Wee v ghi die
uWe boesheit treet nidē zeelen der
ydelheit sū midē salm Si hebbē
Vlinghet haer boesh^t de rechte heer
tal de neckē der sondē af linden
¶ Daerōme salmē tē perstē bouen
al huedē de sondē. Wāt het es bet
dat hē een menschē huedet voer
sonde dā na te beterēne ay aer eest
dat het ghenaet datmē oīmmds
ct' anicheit sondicht soe Wert de zon
de lichtelijc ghebeetert die men
haestelijc belimt Daer af eest dat os
hee vandē Wnue spreet totē serpēte

Dat Wyf sal toetreden dñ hoeft
dz hoeft des serpents Wert te txe
dē Wānen de sonde daer ghebeft
Wert daer se beghint Daerōme
sal cē yeghelyc sorchwuldich Wele
dat hi blochs hē daer pmē te bete
rēne daer hi Weet hē hebbē mes
daē alloe vele als onderscheeds
es tusschē enē cauue cū enē ballze
alloe vele ond'scheeds es tusschē
torne cū hate Wāt haet es Wout
torē die bā haeren outheit sloe be
le sturcheidē heeft ontsuē datte
bullix een ballze mach ghescheten
Werdē het mach oec ghelschien
eest dattu erre Werts op eneghen
menschē dattu oec Wils dz hi hē
betere soūmds torne Wart Wdoue

heert die oeghe der ziele ¶ aer ouer
mids hate werlt dt ghelikē ēn
daerōme sprect de apostel Die hūe
bruēd haet die wandelt in donckere
heden ſ Dierōme die bekoret es duēt
dat hyn tozē onrecht li Daerōme
bē alle onweerdicheden salmē hue
stelyc tot suetheden eñ zedicheden
Woden heere Wāt hertlinnighe
beroernighe die vast es in haer be
gripp cōt lichtelyc in hate die met
lichtelyc en wert vergheuē Daerō
me leert hy voert ¶ Soe wie nz quaet
spreken oft oec met vloecken oft nz
eneghē op worpēd zondē den an
deren quest die sal dnckē dat hyn
als hi ake perst mach met voldoe
ne betere dat hi heeft ghedaē. eñ

die ghequelt es lueelt sonder ved
leuen verghenē Hi sondicht waer
lyc die den anderē quelt mz quaet
sprekene of mz bloekene Die a
postel leit bloeckers en selen rijc
ke gods mz belittē Jn ons here i
e Wangelie leit Soe wie smē breue
der dwaes heet Die sal sauldich
lij des ewechs viers Daerōme al
so als hi waerlyc heelt ghelōdicht
alsoe sal hi waerlyc penitencie
doē Jn vandē anderē ghenē dien
hi ghequelt heelt mz al lijre her
ten eñ met alre oetmoedicht ghe
nade bidde eñ die ghequelt es sack
sond' twijfel of wederstinde vghe
uē Salidrus leit Soe wie smen breue
der teuechlyc vloect die crighet

truechelyc die vrientscap gods. Wāt
te vghoeds liden in gode om ghena
de die versuemt met synē bued-
hē te verluenene Ende soe wilbege
menlichē syn dē op hueers selfs vdien
tē betrouwē ende vā truechelyc ver
ghenē dē ghenē die theghē hem
meldoē. maer tē hulpt nz datmen
ontsaudich es vander meldaet als
een menlighe nz bereet en es te ver
ghenene Wāt grote meldaet es all
mē trughelyc verghecft de meldaet
des brieders Ende ghetughe d Wach
hent soe Wete Wi dz die kuecht die
sculdich Was tiendulent pont
van synē heē. maer Wāt hi synē me
de kuecht die hem. C. pēnighe sul
dich Was nz qpnt en liet. soe Wert

doen hy penitentie dede verla
tenisse der schoūt creech

hē dat Weder ghepleht dat hē qute
Was ghegheuē Wtwellrē Woerdē
tondich es dest dat Wi vā al ouser
hertē metten vghеuē dat thеghen
ons es meldaeu datmē ons Weder
sal eplichē dat ons oūmds Was ver
ghеuē waer eest dat li hē ondlinghe
hebbē meldaē soe seleuse hē onder
linghe dat vghеuē om puerheit
uWer ghebede. Wāt alsoe als ghn
stadelikere hebt uWe ghebede alsoe
seldse oer puerdere hebbē Daghe
lijcs segghen Wi m oulen ghebede
tot gode here vghеest ons oulc
meldaet als Wi den ghenē doē die
theghē ons meldoē dest dā dz Wi
met vghеuē den ghеuē die teghen
ons meldoē alsoe Wi segghē oulen

penitēa

here v̄ ghyerlt ons ~~Vo~~ alsoe Vo ver
ghenē soe Verdē Vo in onsen ghe
bede sauldich eñ v̄ Vedrē gode tot
tozmedē ieghē ons eñ Vo mlen
dē op ous mery maledyrien dā bñ
dyrien. alsoe datter ghebedt ons sa
delyc Vert dat ous salich sonde
Vesen ~~sñ~~ Vo meerdere oimmds
onsē ghebedē onse sondē die Vo
daer mede soude v̄ minderē daer
bandē dagheliksē tortē eñ lichten
sondē sonder Velkē mē nz lepdet
dit theghē Voerdeghe leuē daer
doet ghenoech voze dat dagheler
ghebedt der gheloueghers menschē
~~sñ~~ dieu behoert toe te segghene
vad' onse die best mdē hemel Vāt
si dien vad' Ved' ghebozē sij mdē

Vaterx eñ mdē hyeplesthē geeste
Dit ghebedt Wallchet te male aſ
de daghelycxste munte ſonden
hetWallchet oet aſ oñmds pe
nitentie hij ghebetert. daer een
gheloeuich menſche hij leuē heeft
aſ ghelicheedē heft datmē alloe
allemē voer-Waer ſprekt Vghecht
ons onſe meldaet om dat ōmers Wi
Wat hebbē oñmds dat Wi behoe
uē datuē ons Vghene datmē oet
alloe Waerlyc ſpreke ghelyckx
Wys als Wi Vghenē die negthē oſ
meldoē. dat es datmē dz doe dzmē
ſpect. Wāt het es een manier bā
aelmoeſene datmē Vghene dē ghe
nē die Vghelleneſſe bidt Wele manne
rē bā aelmoeſenē hij daer Wi mede

behoipē Werdē als Wile doē op dat
ons bghenē Werde onse londē. ghaen
ond' hē allē en es ghoē aelmoesene
meerdē dā als Wyt Wt al onser her
te bghenē enē peghelikē die theghē
ons heeft meldaē den ghenē goed'
tierē eñ Weldadich te Wesene die di
tz en heeft meldaē dz en es nz guot
maer dats groot en hoghe eñ bau
alte groter goethert datti oer dmē
biant mints eñ den ghenē die di
quaet Wilt doē altoes goet Wilts
doē alldu moeghs eñ telli hoers
spreke ant ulbe biande doet goet
den ghenē die b hate eñ bidt voer die
ghenē die b plequere aquet dit be
hoert toe den volkomenē menschen
den kinderē gods toe Wesen oet

hem pmē sal een ygheliȝ ghelooe
uich menschē eñ oūmds ghebedt
eñ vVrīnghe liȝs selfs hem eñ sijn
ghemoede der Wt op rechtē Rocht
tū Vadt aldus groten doerght m al
d' memchfuldicht der menschē met
en es die Vn ghelooue dat gehoert
Voerdē alli biddē ūghecft ons onle
meldaet alloe Vn ūghenē den ghe
nē die ons meldoē ēelt dat eē mē
schē die noch met loe volcomē en
es dat hi liȝ viande mīne maet dē
ghenē die hē meldaē hecft eñ ver
ȝeffenelle bidt ūghenet met sijnre
hertē. die oet Vult datmēt hē vghene
als hi bidt eñ leecht. o hee ūghenet
ons allo als Vn ūghenē Dat es ons
die biddē ūghoeft ons onle meldaet al

Ve als wi den tyrhene die ons bidde
ũghene dat li terghe ons meldaen
hebbe sond' twuel m hem werde oec
delweerde deser loffenisse ũwult die
ene menlike daer hi heeft terghe mel
daen ũghenesse bidt die ghene
die alloe vã hare meldaet bewert
wert dat hi bidt dien en salme met
wane dat hi sellze viant li dat swaer
es he te mijdene alloe swaer was te
bore doe hi de viantlaap bedreeft aja
die de ghene die sine meldaet leet es
eñ ũghenesse bidt nz en ũgheeft
wt hare hare hare herte die en daerf nz uer
moede dat hem hi sonde vã goder
de ũghene wat de waerh en mach
nz hegghe die leit reet dat ghi dat
den menschen ũgheeft ha meldaet

¶We hemelsche vader sal v oec v sondē
vergeuē, maer eest dat gi den mēn
schē nz en vergecht soe en sal v oec
v hemelsche vader wve sondē mēt
vergeuē. ¶Maer die es beter al wt
hy dicke ghe oucrmyds torne bewort
die nochtan haestet vergeffenesse
te vercrigeue vandē geuē dien hy
bekint dat hy onrecht hecft gedaē.
dan die tuechlyker tornich wert
eñ sinaerlyker es te neygene tot
uergeffenessen te bidene. ¶Doe wie
nz vergeuē en wilt sine broedr.
die en dorft nz hopē te uercrigene
dat hy bidt. ¶Domeghe menschen
werdn haestelyker vandē torne
ontsteken. ende lichtelyker ghelatē.
¶Domeghe wordē traechlyker bereert

cñ houdt hardre. Sómegthe andr
dat quadr es. ontfanghe hacste
lyzer die vlãme drs toics cñ laten
se tracchlyzer. Waer sómegthe
ontfanghese tracchlyzer. cñ laten
se luchtelyzer. In welcke my. mane
re mẽ openbaerlyc mach beluñen
dat die doecht drs vrede die leste
nacrdr es. dan die arste. cñ drr drdr
den andre boue gaet ĩ quadr. Daro-
om selen wi merckẽ hoc groet
dat die sonde drs tores es. ouer-
mids welcke als mẽ die saecht
mocdich vluecht melmaecht wert
die ghelyzenesse drs godlyken
beelds. Duermyds torne soc wert
die wyshat vloet. alsoc datme
nẽ en weet watmẽ doen sal. oft

m Weldra mancre. Ouermyds
tome wert die ghherechticheyt ghe
late. alsoe ghestarcue es. Die tore
des mans en wert die ghherech
tichyt gods nz. Ouermyds tore soe
wert die graue ghestellyes leues
vloree. alsoe ghestaruen es. Een wil
le nz ghestadelyc wesen bider toer
neghen menschc. op dattu met
en leeres sij weghen. en ontfan
ghes scande dijne ziele. wat soe
wie hē na menschelyker redene
nz en matichet het es noet dat
hi beestelyc alleene leue. Die to
ren en steet bi tidē wte die hande
tot quade. maer hi keert die ton
ghe tot vlockene. Een bi tidē als
die moet. die nz torne onstekē

wert van sijnder ghewoenlijker
spraken nz bedwongen en wert.
soe wert hi m navolgender tijt vā
dr' mijnen des naestē te male ver
scheeden. eñ toter hertē comen
sivaer stelsen. eñ laten wassen
die meer doen verhardē. eñ mē
oeghē des tranchs menschen
wert dat kaf m een ē balcke ver
wandelt wāncer die toren wert
ghekeert tot hate. Wi ontlien
ous dicwile vñ maet te werdene
van onsen naestē. Wi veronwa
dregē te uerdragene een onrecht
wout. ē est dat wi nz onsen
naestē kuē. Un saumē ons die
yerste te wesene te voldoene. wat
alst vleesschelijc herte die alone

des leues sūcet/ soc uersmadet die
oetmoedicheyt/ ēn dicwile die mien
sche die tornich es begeert/ hē mz
smē wedersake te peysene. maer
hi scaemt/ hē dat hi die yerste sal
wesen ēn cōmē ēn voldoen: Iact
ons mercken die werkē gods.
Dict wi hebbē ouermyds onsen
sondē dscoort ghemaect tusschē
gode. ēn ons. nochtan heeft god
sīn boden yerst tot ons ghesondē.
op dat wi die ghesondicht heb
ben. doch ghebedē cōmē totē vre
de gods. Dame di dan mensche
lyke hoeuerdie. Een yeghelyc/
mensche same hē. die nz yerst
en voldoet/ sinē naesten. wat god
diē wi vertoren/ hebbē. ouermyds

sij boden ons bidt dat wi van onser
meldaet ons tegen hē vō sluenen.
¶ Maer soe wie gheen ghenade en
wilt bidden. oft die nꝫ en bidt wt
al sijnder herte. die es te vergeefs
mēn cloester. al en weet hi oec
dat wt nꝫ gheworpē. ¶ Dmt ons
hee heeft soe groete sorghe vā onser
onderlinghscher vluchtinghen. dat hi
hē wille dat mē sij offerande late
voer den outaer onvolcomē eñ
dattu achter laets sinē heyle
gen dienst. tot dattu gaes eñ
verluchtes den toren. eñ vluene
die viantscap nꝫ dmē broeder.
¶ Nochtan en sāmē wi ons des
nꝫ. maer wi late die viantscap
veel daghē bluē. eñ trecke dat

discoort ghelijc/ eenē recept. Dlacr
nz alleene en prijst god die tornc
ghe eñ die dmicken des quaets.
hi prijnt oec die gene die dē tor
nege Vsmaden en verstuemē.
Vdant die gene die somē lydē.
die moghen hen bi tide vā nocde
bedrocuē eñ tormich lij. maer
dict gedaen hebbē. die en dra
ghen noch drockheit noch tor
mchcit. Daer ōme wilt ons hcc
dat die gene die vry es vā torne
ghe totē anderē die m drockheidē
es eñ nz vry. Eñ hi opcubaert
ons dat die sondc meerder es bi
die dien de latze dr sondē heeft ghe
gheuē dan bi dien anderē. Jaer
alsoc en werden wi nochtan nz

ghebetert. Want ons en es nv ghe
oirlooft dat wi onse broeders bedroe
uē om eenegē dinghē. Ende wi ver-
lūcmē te voldoene recht oft wij
nv quaets en hadde gedaen. ende
vergetē dat wi hebbē misdaen.
eñ vertreckē in langher tyt. ende
en mercktē nv dat ons veel langher
pine sal wesen. als wij langher
dissoert hebbē. Daer bluende vrie
schap es. daer en ghesoenet niē nv
luchtelyc. noch daer en ontfaetniē
nv luchtelyc dat dissoort oft scee
dinghe mach maliē. Waer daer
viantschap es onder ghewordē.
al datmē doet. datmē spreect. dat
mē hoert. dat ontfaet mē alsoe
eñ verstect. dat het in meerder eñ

laugher vrantscap Wasse. ayaer
watmē quaets doet. hoert. oft
spreet. dat ghelocstmē cñ sterket
alleene. Daer om ghebiedt ons
hée die gnāde te latene voer den
outaer. cñ perst nz onsē broedr
te vrsoenē. op dat wi daer verlee
ren. eest dat mdier tyt als wi sa
mē te gaine totē dienste gods. god
nz en wilt lyden dat wi vrsuemē
oft vertraghē te vrsuenē nz onsē
broeder. hoe vele mi eer ghebiedt
mē dat te doene m audrē tē den
eest dat het soe ghēualt datmē
tornich wert. men gebieth ons
dat wi mdē seluē daghe onse
tornich oft vrantscap selen mdē.
¶ Dant tot dien ghebode Werdē

verde wi ghebonde in worden
die ghesaruet sij. Die sone en sal
nz onder gaen op ulle tort. ayaer
wi en late ons nz alleene daer
mede ghenoeghe dat wi onsen
tote verlnighen naden onder
gane der sonen. maer wi leggghe
malckander laghe. en pine te
druckene en te bedriegene onse
naeste. ost nz wou de ost nz werc
ken. en bite en ete ons onderlighe
dat vou waer es. openbuer ue
uoeth. Wat wat doen anders
raserde en beslete mensche. dan
dat sij haer lede soute. Daer om
es hi te vergeefs mde cloester die
dsaert heeft nz sine broeder.
Dant hi en mach gode nz saech

tē nz offerande. noch hi en mach
toe nemē m goedē werke. Daer
om me seldi v spare vā hende wor
den Salomon seet Daechte ant
woorde hiet den toē. eñ herde wou
den uerwecke grammschap. eñ een
suet woort maect sachte die
viande eñ menschuldicht die
vriende. Eñ smte pauwels leet
Hi die geestelyc lyt. selt den an
dere mde geeste der sachtheit lee
ren. Daer om selen alle heylege
menschen hen hoede van herde
Woorde. Eñ ecst datse wtgaen
wt ulle monde. soe en suelt v nz
swaer sijn wt dien monde voort
te brengen die nedernie. daer
wt ghemaect sijn die wonden.

Ten yerste selen wi bouē al ons
hoedē dat wi nyemēt en sloarē mz
herdē wourdē. Ende dat wi bi ti
den bi aanscheidē daer m mesdoē.
soe ecst ons noet dat wi ons bloets
haestē te voldoene. daer vore. ende
dat wi teghē die herde wourde voert
brīghē suete eñ sachtmoedeghe
wourdē. op dat die wondē der ver
stoerīghen van medecinē der oet
moedichē der belyīghē werde ghe
nesen. Daer soe wi voer gheseet
hebbē. het es veel beter datse die son
de ghehoedt datse mz en ghesciede.
dan na te betrene alse es ghesciet.
Daer om sal die knecht godts altoes
settē een bewarīghe sinē monde.
op dat hi m sijnder tonghē niz en

meldoc. en̄ dan sonderlinghe als
reghen hē staet eenich sondare. als
die gene die o͞noesele lieden̄ vā mes
daden pleghē te bevoepene. oft die
gene onrecht doet als vele hoeuer
deghe en̄ mdeghe menschē die niet
af en laten̄ te bespotten̄ en̄ te vergea
mē die lanechtē gods. Daer om es
t di verstandenesse. soe antwoerde di
nē naeste. es des nz. dij hantsi op
dmē mont. op dattu nz begrepē en
woets t cenē onsedeghē woorde. en̄
daer af scande crighes. Daer um
neer noet der disciplinē mdē zeden
te bedwinghene. v duncht te spre
kene herdē woordē. al eest dat ghi
ghevuelt dat gi ghegaen sijt ouer
die mate. nochtan en eyscht men

nz van v dat gi nergeffeneſſe bidt
vā ulle onderſate. op dat vour dē
gene dien behoert onder te weſene
als nie alte zeé hout octmoedicht
die macht des regimēts nz eu wer
de te broke. Ihet gheualt ſomtyts
groete leeraers eñ die vierich ſyn
i groeter mynen. datſe die mane
re des bereſpes alte zeé uerhoepe.
eñ dat die tonghe wat ſeet. datſe
nz en ſoude leggheé om dat die my
ne meer dan sy ſoude therte heeft
ontſteke. Daer ōme ghebiedt wei
ons heé ouermyds moyſes ende
ſeet. Doe wie nz ſine vriendē wt
gaet int wout ſympelyc om hout
te houwene. dien die ſtele vande bile
vliecht uter hant wies yſer wtual

lende wt dē helme. Wonder eñ doodt
sinē vrient dese sal tot eender vaudē
stedē vlien. daer mē vnd es m. ende
sal leue. op dat die naste des geens
wes bloet ghestort es. hē vā rou
wē uz na en volghe eñ gripe eñ
doode sij ziele. Int woüt gaen wi
uz onsen vriendē als wi uz eene
gen onsē naestē om te sienē onse
meldaet ons keerē. Eñ wi houwē
simpelijc hout. als wi uz goeder
meymighen der sonderigher menschē
meldaet afhouwē. maer dbijl vlie
ghet üter hant. als die bereijmighe
meer daut noet es tot bitterheidē
wart ghetoghe. Eñ dit yser sprunght
utē helme. als mder bereijmighen
herde wordē come. Eñ het slaet eñ

cñ doodt den brent. Uaṫ die wtghe
sprongheñ smadlyckt. doodt mdē ge
neñ diese hoart den gheest der mēnen.
Udant die berespende mensche vult
u ecnē haet eest dat hē die oughe
manerdelyke bersprnghe meer
slaet danse sonde. Maer dese die
dat hout onbehuedelyc heeft ghe
houwē cñ lmē naestē ghedoodt. es
noet dat hi vlie tot dne stedē op dat
hi m haerer een beschermt werde. cñ
leue. Uaṫ eest dat hi hē tot rouwe
der penitēcien een belijcert. cñ m eenheit
des sacraments onder ghelooue hope
cñ mīne bedaet wert. soe en sal hi
vandē doottlaghe nz sauldich ghe
houdē werdē. cñ als die naeste des
doodē comt cñ hē vint. hi en saels

niet doot slaē Want als die strengthe rechtere comt die ons na es oūmuds tgheselschap onser natuerē hi en sal sonder tWuel van dier mesdaet ghheen Wrake eyschē vande ghene dien ghelouē hope ende mīnen bedet hebbē onder hi ghenade Daerōme volcht hier na Hier nochtan salmen uerghheffenelle biddē van onser alder here dien condich es met hoe ghroter goet Willicheit ghi munt die ghene die ghi lichte meer berecht dan recht es Hondvile tardmen ouer die mate Wt quader vierichheit Dicwile Wt vlietecheit ouermuds voerberaidē Woerden ghaet ons heere en merct niet soe zeere die Woerden als die meynighe Daer ōme Wert die mesdaet eer uerghenen die niet en es Wt quader meynigen ghedaen Seen vleet

schelike mūne | maer ghheestelike mūne sal
onder v wesen Someghe menschē sij die
haer naeste mūnen maer Wt begeerte
der maechschap ende des vleeschs daer
nochtā in deser mūnen die heyleghe schrift
niet | teghen en spreect | daer het | es an
ders dattmen Willens doet der natuere
ende anders dattmen Wt mūnen der ge
hoerlaemheit schuldich es den gheboden
gods Dese mūnen haren naesten nocht
tan en verdraghense niet die hoge loene
der mūnen om dat si hem met haren
mūnen niet ghheestelijc maer vleesche
lijc aenhanghe Wider mūnen prueft
men allene dat Wij sijn discipulen des
almechtichs gods Ende daer af loc
spreect hi Daer in selen alle menschen
bekennen dat ghi my discipulen sijt

eest dat ghi mine hebt onder v En eest
dat die mine Wanachtudeet ⁊wult ons
dat herte dat pleechme te toenene in
tween dinghe Als dat wi onse vie-
den minen in gode. ende onsen viande
om gode Inder manere des viants
Wort die mensche dicke bedroghe en
hi Waent dat hine munt dien hi noch
tan niet en munt Maer dan Wert mi-
ne des viants voerWaer ghehouden
als Wi ons van sine valle niet en ver-
bliden noch van sine voertgange niet
en bedroeuen Dan tween ghebode be
ghint die mine maer si sekert haer
voert tot ontellike doechden Dat be
ghin van deser Wet es minen gods
ende mine des naesten Maer die min
ne gods Wert gedeilt in drien. Want

Wt al onsen herten Wt al onser zielē
Wt al onsen cracht̄ es ons gebodē on
sen sceppere te mīnene Ende daer in
es te merckene dat godlike sermoen
dat ons gebiet gode te mīnene niet
alleene en sett hi waer wt wi gode mī
nen selē. maer het leert ons oc hoe zee
re wi hem mīnen selē in die dat hi hier
na spreect Wt al mīnē cracht̄ opdat hi
hem niet en laete van hem selue die
gode begheert volcomelyc te dienene
en te behagene Die mīne des naeste
dalt haer aen twee gebodē want ouer
muds ene rechtuerdegheen menschē es
gesproken Dattu niet en wils datti een
ander doe sich dattu dat memene en
does Ende ons lieue heere sett ouer
muds hem seluen dat ghi wilt dat v

die menschen doen dat selue doet hen
van desen twee gebode̅ es dat een vte̅
oude̅ ende dat ander vten nyuwen testa
mente Duermids den enen wert die
quaethcit getempt Duermids den an
dre̅ wert die goedertierenheit úhoecht
op dat een yeghelijc aflate van stadelike̅
werken ende niet quaets en doe dat hi
selue niet liden en wille Ēn wt goeder
tierenheden hen oefenen wilt tot o:
bore sijns naesten ende sinen naesten
goet doe alle hi wil datmen hem doe
Maer allme̅ dese twee aendachtelijc
merct soe wert dat herte tot ontellike̅
doechdelike werken wt gerecht op
dat het in doene die dinghe̅ diet niet
doen en soude niet onrusteliker beghee
ten niet en úghitte noch doene dat het

sauldich es te doene met ledicheit met
en verlauwe Vaut als een menschе hē
hoedt den anderē te doene dat hi van hē
met liden en wilt soe voerliet hi hem
met sorchmuldegher aendachte dat hem
houerdie met en ūlheffe noch tot nerstma
denessen syns naeste hem met en ner
hoghe ende sijn ziele nerworpe Dat be
ghheerte der eeren syn ghedachte met en
stoze eñ alloe ghewijet wert tot vremdē
duechē te begherene datse haer seluen
benauwe|dat ontuuchheit dat herte ns
en beuelde ende alst es onderdanich
suuen begheertē dat sijt met en uerder
ue met nerbodenē werckē dat die toze
met en nerherde noch en onstedze unlich
terliken woerden Dat nudicheit met
en bite noch vremde salichedē bendē

de die haer seluen met haers selfs vie
re uertere Dat ommanierlic vele spra
ken die tonghe niet en trecke noch tot
ydelheden der achter sprakē wt en ste
ke Dat quaetheit den haet niet en uer
wecke noch den mont en stoke totē ghe
scutten des vlockens Ende als hi oer
duict dat hi enē anderē doe dat hi vāt hē
wilt hebbē ghedaen soe en eest ghēe wō
der dat hi peise hoe hi voer quaet goet
moeghe antwerdē ēn voer goet yet be
ters Dat hi teghē haestighe menschen
hen zedich ēn sachtmoedich tone Dat hi
den ghenen die dissoert sūt niet vreden
ombanghe ende te vredē hulpe Ende de
eendrachtighe onstelle tot beghertē wa
rachtichs vredē Dat hi den behoueghē
haer noetdorft ghene Dat hi den doden

de wise den rechtē wech Dat hi den be
duecte met woerdē ende met medelide
ne troeste Dat hi die ghene die onsteke
lic in begheertē deser weerelt met berel
pinghē daer af trecke dat hi dat dinghē
der machteghēr met redelikē woerdē
laechte dat hi die anxte en benaudhin
ghe der bedroefder menschē na synre
macht verlichte Dat hi den ghene die
hem van buten teghen sy voerstelle in
verduldicheit den ghene die hem van
binnen verhouerdeghē ghene met lyt
samheit dissiplinc dat teghē der onder
saten meldaet laechtmoedicheit der
vierichеit alsoe mateghe dat si van ha
rer rechtuerdicheit niet en verliese
ende dat soe die vierichеit toter wra
ken verhitte datse nochtā in hittē ouer

die mate der sacht moedicheit niet en
trede Dat hi die ondanbarecthe ouer
muds dienst in mūnen houde Dat hi
sijre naesten quaet alle hys niet corrige
ren en mach verswighē ende wat hi spre
kende mach corrigerē eest dat hi verswich
anxt hebbe dat hyt consentere Dat hi
soe verdraghe die dinghē die hi vlīwicht
dat hi nochtā dat veny des rouwē in
synre hertē niet en berghe Dat hi al
soe den quaetwillegheē gruē der goeder
tieraidheit bewisse dat hi nochtan ouer
muds die gruwe vander rechtuerdicheit
niet en schede Dat hi sinē naesten soe ve
le goets doe als hi mach en indē doene
hem niet en verhelle Dat hi alsoe in
goedē werckē die hi doet den bal der
opgheblaetheit ontlie dat hi nochtā
tot mūney trecke noch weldade Dat hi die
dankbaerheit

un ghoedē oetmoetghen niet en uerlauwedz
hi alloe die duechde die hi beset ghene dat
hi dincke hoe ghroot die multheit es des we
dersgheuens op dat als hi die ertsche dun
ghen ghecht dat hi niet meer dan noot es
op lyns selfs armoede en dincke ēn un die
offerunde der ghemē die droechheit niet en
uerdoncken dat lucht der nūnen Ierōme
es wel die wet gods menichfuldich ghe
heetē Wat die selue eneghe mūne eest
dat si dat herte volcomelyc bernert toe
ontset lyt menichfuldichlyc tot ontfan
ken goedē werke Daer ōme es menich
fuldich die wet gods die ōuwandelt be
ghame es enē yetwelcken dinghē ende
die haer onuwandelt uerghadert met za
kē die hē dicke uerwandelē Welcker wet
menichfuldicheit pauwels die apostel

wel bewyst daer hi spreect Die mine es
ghedoechlic / si es ghedanierē / si en be
nijdt niet / si en doet niet ūitcerdelic / si
en verheeft haer niet / si en staet niet
na eere / si en suect haers selfs niet / si en
wert niet verert / si en dinct ghecē quaet
si en verblijt haer niet van quade / si es
mede blide metter waerheit / si lijdet
alle dinc: / si ghelooft alle dinc: si ver
beidet alle dinc: / O wē prelaten seldi
als uwē vader ghehoerlic lijf / veel meer
den prieste die uwer alder sorghe
draecht / Ghehoerlicheit es een doecht
die alle andere doechden planter int
herte eñ bewaert die ghenade lijn
Samuel spreect / Ghehoerlicheit es
beter dan offerande ende ghehoer beesten
want onder offerande doot mē vrant

vleeschs maer ouermuds ghehoerlaun
heat so wert die eyghē Wille ghebon
den Halomō Die ghehoerlā menschē
spreect uerWunghen want als wi een
der vrender stemen oetmoedic onder
danich sij soe uerWinen wi ons selue
in onser hertē Ons ghebiedt men toter
doot toe ghehoerlaheit te houdene oū
muds ghehoerlaunheit en salmē nēmer
meer quaet doe/bitidē dat goede dat
men doet salmen om ghehoerlaunheit
laten/Haer watmē bitiden voerspoe
deghe dinghē nader Wereit ons ghe
biet soe salmē Wetē eest dat ghehoer
launheit sontyt van haer seluen yets
Wat heeft soe en eest ghecn ghehoerlā
heit En heeft li bityde met van haers
selfs soe es die ghehoerlaunheit zeer

dese Want Wāneermen voerspoede
ghe dinghē ghebiet allinē ieman̄e ene
hoghere stede beneelt die tot desen ghe
bode ghehoorsam es die uydelt in hem
die doecht der ghehoorsamheit eest dz
hi daer iet na poghet in sijs selfs beghe
ten Ende allinen verstaenesse dese
werelt ghebiet allinen lachter en̄ ver
worpenheit ghebiet te beghierene eest
dat die menschse daer niet toe ghenecht
en es Wt hem seluen soe wert die ver
diente der ghehoorsamheit in hem ver
mindert om dat hi sijns ondancs ende
onwillens neder clymt totten dinghen
die verslaet sij in dese leuene Daer
ōme sal ghehoorsamheit in Wederspoede
Wat hebben van haers selfs ende in
voerspoede van haers selfs temalen

hebben op dat si in wederspoede alsoe
vele te gloriosser si alsi der godliker of
dinanne oec Wt haerer eygheender be
gheerte uereent Wert ende in voer
spoede soe vele te onweerdere als si
gondeliker van herte uerwonen wert
vander teghenwoerdegheer glorie die
die menschе van gode ontfeet Dinoe
selen herte wert altoes die aerheit
der ghehoerlaheit toeghenoecht alsoe
ons hee tuucht en leit Mijn stape hoore
mijn stemme ende ic bekenne die ende
si volghe nu Doerwaer die en es niet
ghehoerlam onse uerloestere die niet
onnoesel en es ende die en mach niet
onnoesel wese soe wie uerlinaet ghe
hoerlam te wesene Maer op dat alle
dese dinghe ghehoude werde ende oft

yet quaet ghehoudē wert datmē dat
niet uerstuemdyt en late ouerlidē maer
datmē beloyghe dat het ghebetert en
ghecorrigeert Wie soe dat sonderlin
ghe den prelaet toebehoorē dat hi de
duughē die sijn manere en syn macht
houē gaen sal beuughē aende priester
die hi v heeft die meeste macht Daer
omme sy die ghebode ghebodē dese
regulē ghegeuē datmense sal alle
houdē En eest dat yet quaets wert
ghehoudē hets noet datmet haeste
yet betere Want Wi en moeghē son
der anxt onser zielē niet uerstuene
yet daer af late oūlidē Wat wi heb
bense sonderlinghe ghelooft te houde
ne en hebbē ghelooft daer na te leue
ne Ende die ghē seut Dhē du heues

ghebodē hadde zeere dij ghebodē te
houdene ¶ Ēn sunte iacob die apostel
seit Hoe wie alle die wet houd eelst dat
hi in enē meldoet hi wort van allē sake
dich Daerōme saltoebehoerē den pre
laet ēn den ghenē die bewarer es der
ordene dat hi aendē prelate die de
meeste macht heeft dat es aen den
abdt of aen den prioer brenghe wat
hi bi hē selue na rechte regule nz en
can verclarē ¶ Ēn eelst dat onder ōga
derunghe der ordenē deler regulē es
noch abt noch prioer maer een bisscop
loc es die bisscop betreket undē voer
screuenē name eens prelters Dat
daer toe sij prelatē onder kerkē ge
set dat si wel ghecōrdeneerde dunghe
bewaren dat si die dolunghe corrigere

dat si

dat si dat leuē ende zeedē harē onder
latē met woerdē ende mē exempelē
stichten Des apostels forme volghen
de die spreect Berespe bidde beschelde
Datse die tide den tidē ondermughen
Dat si die úlachmssen met sinceken
ghe ondermunghe Die onledeghe ende
onrustelike selense herdeliker berespē
Shelorsamē saechtmoedeghē ende ge
doechsaneghē dat si indoechdē voert
nemē selense biddē Verstuemende ú
smaders en houdeghe selense berespē
en talthe Nochi si en selē niet ōnachsā
sy op die sondē der ghecure die meldoē
maer te hant alsi beghinnen op te gane
na harer macht metter wortelē wt te
rodene Ende si sele des quaets gedit
ken dat hely den priester ghemeel om

dat quaet dat sijn kinderen deden.
Die eersamste ende die verstandelste
selenste eerstwerf met vermaningen
verespen. Die quade ende die herde
van herten die houdersche ende ouersche
hoersame selenste met slaysche ende
met rasschingsche bedwingsche moeten
beschijne der sinde ende selen weten
dat ghelijstheyt es. Die dwase en wt
met ghenen woerde ghebeetert.
Ende rastic dine sone metten roede
ende dn selt sijn ziele vander doot vri
en. Maer die ghene die boue v es
en sal met waenen dat si salicht si
van heerschap der maecht maer vri
dienste der minen. Want die also
boue sijdatse van maecht der heer
schap verblyden die en sijn ghene

ghewaerghe heere maer het sijn
ghenerlinghe. Dese begheeren meer
bouē te wesen dan te hulpē Si en
sieken met die vrucht der zielen.
maer si sieken hystelijck ghewin.
Si en sieken met die ghloire des he
rels. maer si sieken der weerelt ee
re. Dan alsulcke spreect ons heere
in die ewanghelie. Voer waer seg
ghe ic v si hebbē haer loen ontfae
maer die alloe bouē sijn dat si he
verblijdē vandē dienste der mine
die houdē dat exempel des waerdi
ghen sijns ēn des ghods herden die ghe
romē es / niet om dienstte te ont
fane. maer om dienstte te doene.
ēn sijn ziele te ghevene voer ve
le menschen. Dat sij waerachtege

ſplaten cñ draghe ſorghe haers re
ghments vt ghode die daer alle
ne na arbeyden daer si vele mēſ
chen beghceret met hem te trec
kene die mit laſte ghemuchte
hebben cñ met minder cracht mit
mñen cñ met minder macht m
dn dienſte dien ſi andere meſ
chen doen cñ met mdn dienſte
dien ſi van andrē menſchē out
faen. Ghelijckerwijs als ſinte pau
wels ſeet. Doen ic wz was mal
len dingen maecte ic mi alder meſ
chen knecht op dat icken vele
mochte winnen. Die nochtan o
macht des regiments te cren
es van haren ondersate. Lid
daer af ſoe volcht hier na. In

ceren sal hy in uw̄ peghen Voer
dichcit bouē v wesen. Daer o̅
sal mē hem ceren want hy die
stat xpi houit inden cloesten wat
daer af spreect ons heere totten
p̄laten. Doe wie v hoert die hoer
mi. en̄ doe wie v vsmaect die v
smaect mi. Hier om doe selen die
kuechte gods ceren haren meest
ter wies meesterscap si bouen
hem ontfaen hebben om die
mīne gods. Maer nochtan hoe
hi meer ghecert weer van bi
tē hoe hem meer behoert gode
te ontsiene, en hem selue ver
smadende, die hem eere doen te
setten bouē hem mi sijn ghedach
te. Daer af ceest dat hier na

voldyt. Met ampte sal hi voer go
de onderworpē sijn onder uwe
vocte. Hier af es gheschreue hoc
dū moeder best veroetmoedege
dy ni allen dinghen. Sū ter and
stedn. Dy hebben dy leytlinā ghe
set en wille dy met verheffen maer
wes onder hem als een van hē
vinde ons hē ni euuangelie. Hē
peghelijck die hem vnedert sal
vhoechyt werden. Vdant alsoe ve
le es een peghelijck meerder voer
gode als hy oetmoedegher es ni
hem selue. Maer lact ons hoer
hoedanich hy wesen sal ni sine
stedn voer alle menschē sal hy
hem bewysen exempel goeder
werken. Vdant alsoc hy voer
Sū die hē vhecht sal vernedert wōr

gaet m ordene bouē andere met
tyen / alloc sal hyse m yeliche de
voerspaen. op dat na synē exem
pel die onderdanegthe leeren hae
dat sy leuē selen Die ouuistelike
sal hy verespē die dey̆nocedegthe
troesten die siecke outtaughe. ēn
hy sal tot hen allen ghedoechsa
melen. Die die stede houdt des re
gimients sal tquaet dat mē hē
doet verdragen. ēn en sal nyeme
ne quaet doen op dat hy ouuuds
syn sachtmoedich die tocruegte
noeghe sachtē. Want hy een
aerslaten es der zielen. Tegthe die
passien der ghebreke sal hy sette
medicine der doeghden. Alloc
dat hy eerst sal neerstelyck on

onderſtecken een yeſtelijts leck
op dat hy bekinne wat hy eene
yeſtelijken behoeft te doene. Dis-
cipline ſal hy ſtierne hebbe anxt
ſal hy niſetten. Hi al eeſt bend
noodzaeklijck noch/tum ſal hi meer
beſtieerē van v ſtiemit te weſene
dan onthien. ēn hi ſal altoes dmr
ken dat hy redene voer v moet
ſtiene. Cypriamus die heyleſte
martelaere ſeet. Discipline es ē
ſtiecordineerde berechtinge der ze
den ēn een vaſthoudinglijc der
reguulen der voerſtaender heile
ſtiger vaders Het es noot dat
een leerer der heyleſter kerken
wijs ſi ēn lechtig. Want dan
mach hy niet rechte den anderen

disciplinc ghenē als sijn leuen
es ghedisciplijnt als hij wt hē
seluen die misterie trect die hij
ni eenē anderen ockent. Die a
postel spreect totten ebreusschen
Dat sult volbrengen ni disciplī
nen/ ēn god sal hem v openbaren
als sijnen kinderen. ¶ Wie es
een sone die sijnen vader niet
en beschut. Dese twee dinghe
sijn noetdorstich als dat een p̄
lact sijnen onderdane sij mīlijc
ēn ontsienlijc. Ontsienlijc dē
ghenē die houdich ēn wederstri
dich ēn hert van hertē sijn. Mī
lijc den ghenē die ootmoedelijc
ghehoorsaem dienē ghode. Ende al sij
si beide noetdorstich nochtan sal

hy meer begheere van v ghemmit
te wesen dan ontsien. Vdaut hoe
men meer mit den plact hoe mē
lieuer hoert. Dit gode es beha
ghelikender dienst die met wille
en wt minen ghestiet dan die
wt anxte ghestiet. Daer om soe
spreet die siete meester tot sinen
discipulen. Nu voerdane en salu
v met heete knechte maer vrien
de Vdaut god en wilt met dat
als knechte wy hem onthien maer dat wy
hem minen als kindre hare vad
Dit dat wy sin ghebode hon
met van anxte der pine mer
wt minen der rechtuerdicheit. Dat
altoes dinkende die ghene die
een rechter es der zielen. Want hi

bone hem heeft gode sijne rechter
dat hij die sorgste des regiments
alsoe vele te sorchvuldichlicker doe
alsoe vele als hijse weet dat hij
voer die gheene die hem benolen
sijn redene gheene sal. voer den slech
ghen rechtere. Want dat maecht
den mensche wel sorchvuldich in
goeden werke dat hij altoes dinc
ke op sleste. en van allen dinghe
die hij doet alsoe ghelikheuen es
In alle dinc werken ghedinke
dijns lesten puncts. ende du en
sels niden eenvuldicheit met melde
Daer om seldi des te meer in dijn
hoerlamicheide met alleene inver
maer oec sijns ontferme. Want
hoe hij hoechter es in die stede

onder v hoe hy es in meerder pe
ryckel. Hoe wie verhoecht weet
tofter steden des regiments die
es in groeten anxste. Vdaut hoe
hoegher groet hoe anxstelicker
die val. Lude dien men vele be
neelt dien salmen vele eyschen.
Yet es groet perikel hem selue
ēn oer den anderen te leeneue ty
telike dinghen ēn oer ghoestelike
dinghen te beloraghene. Alloe lijs
selfs sorghe te dinghene dat hy
andere met en vlieme. Alloe die
tytelike dinghen te schaffene dz
hy vandē ghoestelike niet en
verwinde. Alloe totten ghoeste
liken vierich te wesene dat hy
nochtan sorchvuldich si totten

tyteliken dmyghen. Daer ōme
selen die onderlaten des te meer
ghehoorsam wesen haren p̄laten
Vdanit si sien dat sy soe zeer
arbeyden voer hen. Ende als si
dat doen soe en ontferme sy
niet alleene haers selfs. maer
oer haers p̄lacts. haers selfs
wanti sy behouden haer ziele
alsoe ghescreuē es. Die wijse
sone verblijdt den vader Ont
ferme dijnre zielen soe behaegh
lijc gode. Sy ontfermen oer
lijns die bouē es. Vdanit oñ
nuts ghehoersamheit. vlichte
se lijn bordene alsoe ghescreue
es. Die wijse sone vblijdt den
vaden. Alsoe vele te meer vblijdē

hem die ghcestelike vaders cñ loc
vele te lieuer arbeyden sy voer
haer kinderr als sy sien dat sy
hem ghherne ghehoerlam sijn in
ghcestelike disciplinē. God ghe
ue dat ghy alle dese dinghen
moet bewaren als mñeeren
ghcestelijker schoenheyt cñ mi ee
nen goeden roeke xpi. reckende o
uermids uñ goedr wandelinge
moet leuē met als knechte on
der die wet. maer als die ghene
die vry sijn ghesett onder die grē
2 Bequamelijk sse volcht dat
ghebetty na der lessen. Want al
loc es lesen cñ pdiken als eene
ander te saeyene. Alloc es bedē
als dat zaet te bedecken inden

arkers kinde alsoe als die yghene
die zaeyt inden arkers eest dat
ynst verluest te eyghene oft niz
eyden te bederkene soe comē die
voghelen eñ draghen metty al
datmē sady ghelaeyt. Des ghe
lyts die inden arkers sijns herte
dat woert gods/ singhende lesen
de p̄dekende stroeyt ten sy. dat
hyt na met ghebeede in sijn her
te slute eñ begrane/ soe comē die
voghele dat es die ghedinghte de
sen weerelt die vliegende leedicx
eñ ydel sijn eñ roenen dat ghelaeyt
was in hyerte. Daer om na der
lessen eñ na den predekene salmē
altocs beeden op dat saet gods
blue inder herten eñ ghestelicke

Q vrucht walle in den werke. Maer
yet es ghenoech goet dat hy leet
als mincers ghestelikheit schoen
heit. Want al die ghebode der
regulen en moeghen met volbracht
werden dan oetmoets minne der
rechtvaerdicheit. en die es die ghees
telike schoenheit der zielen. Wat
nyement en doet wel ontwilles
al eest oec goet dat hy doet. en
dat hy daer na leet. Ende in ee
nen goeden voche x. reekende on
uuds nw goeder wandelinghe
dat behoert tot goeden leuene
en tot goeder fame. Ende daer
af spreect die apostel. Doen sij god
een ghoet voeke xpi in allen stede.
Die sijn knechte endet die wet

die niet anxste ouden yeé dienē
Die sijn vā onden die gē die
Ut mūnen dié ghebot gods v
nullen. Dié ghanē gods die ghe
stott es ni ouden hertē oūmids
den heylegen ghees die ous
ghegheuen es die vnult die wet
Den rechtuidegen en es ghecn
wet ghesel. Want daer die
ghees gods es daer es vrijh.
Waer dan moeghen wij vrie
sijn loepen inden weeghe der
ghebodē gods als wij onder
mūnen gods hebben een Utghe
breyt harte. Sluit op dat ghy in
desen boeke als in eenen spieghel
v moecht bekien. ēn op dat ou
nuds vergheteltheit ghyen

durch en werde vluent sce salmēt
v cens ter weelden lesen. Daer
ghebiedt men v dattuwse te lesene
op dattment nder ghedachte hou
de. Ende sinte iacob seet. Die ni
siet ni die wet der volmaecticheit
vnghelt ēn daer ni volherdet nz
als een vrghetel hoerer. maer als
een volbrenghere thwerts. dese
sal salich werden in sijnē werke
Vnde hij noemt wel dat boerh
een spieghel want wij moeghen
daer in als in eenē spieghel sie
hoedanich wij sijn schoene oft
leelijch. rechtdich oft onrechtdi
dich. oft een yeghelijck van os
na der regulen leeuet. oft hij tor
neert oft aluert. oft hij gode

bchaerlyt oft mcshaerlyt. Adam
die heylegylye scrifture opperbaert
ons onse mlvnderye beeldt. si
thoent wat schoene oft lachyter
lyck es inder zielen. en hoemé
schoenheit der rechthidicheit sal
bewaren. hoe men die ryerheit
der doechden noch meer sal thie
ren. hoe men sal afwaschen die
vlecken der sunden. Hoeser
mensché ghewoente es altoes
quaet te doene. en dat si ghedae
hebben nemermeer te ondur
kene. wat si doen dat late si
nu bider vlstemessen ourgaen
Maer heylegre menschen en late
met af hem daghelyks te be
siene inder heylegher scrifture

haer leuē en haer zeden niet gra
ter neerstichheit te oūpeylene. En eest
dat si yet vindē dat leechtk es oft
onsebaerlijk oft ongheordineert
dz pūē si vloes alloc als si sien ghe
schreue te vbeetērene en weder te
rhetorene op dat sij heylich en onbe
vlect voer ghode in ziele en in liue
ghenonde werden. Ende daer om
spreect die ghheete mdn psalm. Dan
en salu niet roenips werde als ic
doer lic in alle mne ghebode. Ende
die apostel vmaent ons. en spreet
vinnet v mdn gheest inv ziele
Ende ter ander steden onse unv
derghe menschē wert vinnet va
daghe te daghe. Daer af volcht
oepelijk hier na. Ende waert dz

ghij v doende vint die dinghen
die hier lyn ghestreent toe dander
gode die een ghenoech es alles goets
Dancbaerheit lyn wy altoes schuldich den vader des lichts van wien
comt na ghebuyghe der heyleger
schriftueren alle goede ghauen ende
alle volcomen wederloen. Niemen
en es schuldich vanden ghauen gods.
die ondanxlaem es den ghenienen
Die apostel spreect. Wat hebstu dz
tu niet en hebs ontfaen. Ende
ceest dattu hebs ontfaen wat
ghoucerstu. rechte oftu des niet en
hads ontfaen. Daeromme wenden
wy billijck vmmaent onsen heere
te danckene. op dat die menschie
bekinne wat hij wel leeft dat

hyt hceft vanden gheenadē gods
en sal hyt volbringhē in mīnen
der gherechtichcit dat hem dat
van nyemēt anders en mach
gheschien. Alsoe te duidene maect
den menschē gheestelijck en̄ god
dienstich. Dit es die wijsheit die
god dienstich es gheheetē. oner
mids welken men dient den vad
der des lichts. Hem dientmē met
offeranden des loefs en̄ met wer
ken der deughdē op dat ēen
yeghelijck die hem dient in sijnē
heere gloreer. en̄ met in he selue
Maer daer yemā̄t cranck he wat
ziet ghebreckē. die sal bedienen
vanden ghelēdē en̄ sal he voer
dat toecommende hueck. en̄ bidde

dat hem sijn misdaet vergheue
de. en dat hij mi ghecn berou
ghe mighelcidt en werde Amen.

Hier vinder dit boeck van sinte
augustijnus die regule metter gla
sen. Deo gratias

Dit sijn der gheender name die dit
boexkē ghelesenē hebbē Ut caritatē.
Dus Eerweerdighe pē heer philips
nycholaes god sy sijn loen.
S beatrix noeys. S margarete bont
S saīe buyden velde. S marie van
haulbeke S kathie tymmermans S
maria meerts S margarete loerdaes
S iāne wolijs S anne loerdaens S
Kyckemoet van zellē S maergarete
bunde rade. Int boeck des leuēs sy haer
alder name.

Ed[illegible] nocte clamor
fruß est ere spon/
sus vomt exit e
obuiam ei Vlaent
Teu middey nacht
is een roepen ghemaect/ siet die
bruydegom comet/ gaet hē tegē
In desen woerden vinaent ons
die heilighe ewangeliste ma
theus dat wij" alle op onsche huc/
de staen sonden ende beiect sij"
wāt als wij" ons mij" bedurchte
dan sal ons bruydegom comen
Indie arnddey nacht dan sijn
wij" slaepachtich ende minste
onser redene ghebruyckedy.
Dan om moeten wij" alle" nau
we toesien/ hoe onse redene o" //

sent ende wille stact / Also sente
peter vader soe solde nerstarh sijn
om ulden roep zelker te makene
met goeden werken Een goet
religioes begheerde eenen vā gode
te wetene hoe hi hem behaghen
mochte malkē sine werken En
onse lieue here antwoerde hem in
wendelijc / Domine / seldi m ghestā
tighet behuetheit staen m ulden
ghedachten / woerden ēn werke
ēn voorsien dat ghi alle dinghen doet
tot mijnder eere / Deo / dat ghi
m alle uwen meymighen m voor
nemt dat ir obeghinsel en deynde
ben / Caetero / dat ghi gholasē selt
sijn m uwen wille / ende anden bat
gheloue dan v sēlue Ir en quā nz

mine wille dech mer myn vad
wille/dien ic ghehoersa wat tot
deet/ic wil oic ghehoersa mine ma
tueren/ Ende tuto ghi en selt ghen
dmr ordelen nae v hertte/mer mi
beuelen/ghn en selt mi nz nemen
dat myn is/want drie puncte heb
ic voer mi ghehouden/dat ordeel
waere. Ich dene/dat doct v ghesie
in allen zaken en alle dinghen
want te beste/Ende tuto/ Numer
maer en selde mi begripe in
mine werken wat dat muste
were dat ic eyt dede omda men
schen wille is moerda en loesne
her dan alle natueliken inerhten
werken of doen om my te eeren
Decto/ ghi selt mi in v hertte

pzintet cñ in v zide/ cñ almit mi
in v hertte draghet/ cñ mit v ghe-
tet wat ic wb mit en vghet/ r hel
v in mijn hande ghestaen/ zbliift
in allen ullen werken vstande/
cñ bolienen vhalen op ghet ghe-
cñ ghevesticht tuzigha- minen
in acnsrouwen der warhait ende
der oppersten clacheit/ op dat ghy
mij ghebruyken moghet alsoo v
sal moghelijc wesen/ In desen vor-
scide puynte cñ desen ghelijken
scldi v ghereyden op dat vi dijn
bruedegom ghereet marchuijn
dey cñ v nae hem meerct
vlanghen/ dan vrese of verval
ghn selt oir denken dat ghy nicht
bruyt gouds sijt dairom scldi v cic

alse draghen i v mamen vā bupte
cū im v beghecrte vā binen/ parulva
bzudegom ghecn merchelyc missa/
ghenm v wesen en lyebbe/ ēn met
allcen scouwen dat hem mishaghē
mochte/ mer ou alse v met duech/
den v cieren dat shy ham belyagē
moghet/ Primapalm sold i v pinen
nae v bmoghē ghelijc te malen
ulven bzudegom Jn swighene
Jn octmodigha· ghelatenheit
oñ m ghelatender· ootmoedicht
Jn lidsamcheit/ in medelidene mi/
den· passie cristi/ metter ziele
mit paetheit/ metten· allen duecht
die ind ivel·clt ib/ met ulba· zielē
dat sij soe mismaect ib en ran ham·
den· ontsier· schouwen v daost:—

Die nerheit dan ghy v zicle met
verueren selt/ sal meer inwendich
sijn dan van buyten En met alle
nacht strouwen dat v harte bere
meren mach/en god uwen bruide
gom dan- wtzeuen oft vragen
morhte/ Ghy en ouer ghemme m
nen horte/ Dan-me seldi allo
uwe wtwendighe sine nauwe
bedwingen en sluyten ghelijc
vensten dan- die gratie gode
v dor ontplucghen morhte/
ghelijc horensiren/ en bouch
al spreken En allen creaturen
yet suchen dat v tot god vina
nen mach Die ghy denct dat
ghy van gode altijt ghesien
Wordt/ soe cust v van node dat

ghn v fraeylyr cñ bohuedelyr
dragher van ampte ast hy ge-
ne mer-szen morhte dan ghy
hem mede mshaghen morht
Als ghy suerpgyst sm grote
vuelighe mñe die hn v m sm
lyden doen cñ m allē sñe war-
szen bewosen heeft cñ dat hem
mer- nau v vsanghet dat v na
hem doet cñ dat hn v liever
ghoet dan ghy ne met cñ dat
hn v m allen waer nemt rethe
oft hy alle hemel cñ erde lier
cñ waer alleen' met v betōmart
Dat moet oir grote betzoulbē
heft dey cñ hertelyrheit tothē
ghevuelen cñ met ghemuech-
ten hem aenhanghe cñ diene

alraeb nochtāb met rauēnē/ op
dat ghn in ghoen flaeuwichaten
romt wt goeden betrouwen/ dair-
om dat ghi te liar behuedt no,
ghet sim feldi sommighen dat shē
ghe ordeil ouerdenelgen/ eh hoe
zoe dat gode die sondē misshagē
alse zee/ dat shn heue sone ulbe
bruidegom moste. daromm dio
ald' bitter sch/ vsmaechte eu prym
hirste doot sterue/ eh alom ulbo
sondē dat sal v beruerē om ulbo
ghebueghen te verwinnen/ eh om
desperatie te vghnoden sat seldi
met groten betrouwen op shn
trouwe/ mīne/ eh grondeloe ot
fermheruichait/ peysen eh v dan
volromelijr dirwille t beueleh

Soite obuiam ei Gactwt togē
hem oft gact hom te ghemocte/
Ghi salt gaen ch̄ niet bluē
staen/want dan ghy bluft staē
dan gae di achterwaert/ghy
selt vander eender duecht nv
dandar gaen/ch̄ dan om seldi
dicbille totulben bzudegō roc
pen/Fulnte me floribus/der-
niet mi met bloemen der ch̄
le ghar sn-istuēn dat it dan-v
stant ch̄ onderstant wt gripē
mach ch̄ mīn zielē dan met vue
den/Ghy selt v vinden mwen
duchtsin met vrat godō bestyh-
ter eren godt tot hulpe dya
en̄ lzeriten/tot mīn zaligheit
ch̄ ghemeenden ter liefden

dñne bruedegom. wāt sñde troost
den menschc vand' weerst/ende
maect die ziele gheson t/ende
treet vanden sonden/en trant
den viánt/stortet troost in ulle
ziele/ brengher wed' den ver-
doolden ten rechten weghe
Met liden worddi wel ghe
prueft/ ghesuuert/ vlughtich
dit is den werch dcb lydēb dñe
bruedegom' ihesus christus v' vor-
ghegaen heeft in sticht- armac-
den/ pinen/ vñmarthelyen ende
ghewarighen ghehoorsamheit
Nadi dusen werch in gtach sou
pal v die viánt zeer nae gaen
om hier aft te rechten/ mer
alst persdi ulden bruedegom

bidden want hi wist ghebeden
sijn doe wat ghi begheert tot
mynder eere oft tot zaligheit
dijnre zielen en hi dat herhaerde
dan seldi mi seuen om bidde-
dat ic hem ghenaem. dan oft
ymmy luttel moeder en alle heile-
ghen om baden want nae alle-
arbeit en begheerte salder schoe
doet ghi v beste en dan bidt oic
ymmer hueren maet en alle hey-
ligher dat sij v helpen bidde/
Dit openbaerde godsalighen
mans herte aen gheestelijcke per-
soene/ Doer wy allen ghoet dat
ghij v moghet en een elck v mz
te zee op tghebet datmen nae
v doet Voert v dunct sal Want

dat gaet soe flaoulyr toe dat
verlaghen is hoe staelyr dat ghy
gaet en blyft met staende dat
dat ghy den merg d waerheyt in
ghegaen hebt en laet v niet verdui
ghen van valschen schijne dats
die die dinghen die hier wt
schijnt nae die waerheyt beluchtyr
Ghy sijt hier voer ghetoept
en laet v niet wt wraghen va cat
schoon dinghen Ghy sijt tot
ewighe goede vroesen en laet
v wanden v ganerlehande dm
ghen met te zeer beroemt
en laet alle dinghen met
tijt voert gaen en gaet ou
voert volcht md die voet
stappen dyns vrudegoms

In ludene in armoeden in va-
ssmaethedey ich als ghy ghery
hden en hebt dan hebt anet
dat v Gnudeghem op v gran
ab/ Want ghet syn van sine ald'
meesten gaven die hy sine ge-
minden thient dantlyden:
Ghaet hem te ghen merkul
lighen heeren bidden v tot
smen ald'hoffden Ulle ch
bidt hem ons gratie dat ghy
sine hieffd-Ulle vuolghery
en ver-vullen moghet dwelc
dat ghy best doet als ghy eyge
Ulle laet O Gnudeghem sent
plus / ros bey mit romey
om dat er mine wölle dary
poude / mer diens die my

ghesonden hebst myns vaders
en hertsghy sm̄e Wille mit ghe-
dan die nochtab ghetrauwe/ veel
mins stuw ellen vulle doen/ ma-
kuwer ene ander Wille- Sūma
sūmarū/ dan ghy v sluen
lant/ dan sprdi god vmdē/ ch
dan ghy v sluen sucht/ dair
sprdi god vlieten/ ar beyt wel
mit godt n sm̄e i desti tijt
Alpha in sprdi van hem mer-
sterfde sijn md' elwichait dmen
Alder mynste ihesu
christo bruder gō myn
der zielen/ ghe dent
toch wt war ghy hyr wuns
mynen/ mit war ghy hyr pōme/
vismarthyden en arbeyder dat

Ghy mym ziele vlost hebt
en m wat groter vöblymtheit
ranchen ön vdoolheit er gh'
bouen noch van v verbramt
ben/ mto myndet quader toe-
leloithen ön lasty noch da-
ghelijc ser laculijc vourtga
ynden tocpedaw ghy my ge-
ropen hebt/ voten ghewicht-
d' werelt nider enmitten dor
religien/ ons dat ghy my
allen tgebruyden pudet
Wilt myndet outfermey
vergheuende my alle mis
dadey ey vöbeym m' gratie
dat ir voutame alse behm-
delijt/ stellijt/ oetmoedelijt/ on
der alle menschen leue ey

wandelen mocht/ en v mispre/
alsoo waerneme en ghenocht
sijn dat ic my schuwen mocht/
ic en/ schemen/ verwincy ende
bekeeren/ dat ic met vlijtigher
verstande mach v goet
beyt beramme. minnen en mz
danbaer-heden van woude
en met begheerte alle luste
wille volbrengheen dat ghy
my mm en ic m v onstarfsydi-
lyc moeten blijue hier ende
nader ewelijc dancken

Kraus 57
RSN. XX

1825

Kraus

(2) 1-10. (b) 11-18. (c) 19-26.

57-520